

STRATEGJIA TERRITORIALE BASHKIA DURRES 2015 - 2030

dokument pune - Shkurt 2016

pergatitur nga Bashkia Durres
me ndihmesen e Institutit per Bashkepunim dhe Zhvillim
mbeshtetur nga Zyra e Bashkepunimit Zviceran Shqiperi, permes programit dldp

Tabela e Lendes

PERMBLEDHJE EKZEKUTIVE.....	4
KAP I. PARASHIKIMET E DETYRUESHME QË RRJEDHIN NGA DOKUMENTET PLANIFIKUESE KOMBETARE DHE LOKALE	7
I.1. Plani i Përgjithshëm Kombëtar (PPK)	7
I.2. Plani i Integruar Ndersektorial - PINs Bregdeti (PINsB)	9
I.3. Plani i Integruar Ndersektorial - PINs Durana (PINsD)	11
I.4. Zona Industriale Spitalle (ZIS)	13
I.5. Zona Industriale Rrashbull (ZIR)	14
I.6. Zona Energjitike dhe Industriale Porto Romano (ZEIPR)	14
I.7. Konkluzione: Durresi si Platforme Shkembimesh Kombetare & Nderkombetare	15
KAP II. ANALIZA METABOLIKE: NGA NJE ZONE FUNKSIONALE NE NJE BASHKI EFICIENTE.....	16
II.1. Analiza e Përgjithshme e Gjëndjes Ekzistuesë të Territorit	17
II.2. Rreziqet natyrore	17
II.3. Tendencat e Renda të Zhvillimit: drejt Struktues Urbane Optimale	19
II.4. Analiza Historike e Zhvillimit Urban të Durresit: nga Porti-Qytet në Qytetin si Platforme Shkembimesh në nivel Ballkanik	21
II.5. Konkluzione: Durresi si platforme strategjike shkembimesh nderkombetare	23
KAP III. NDARJA E TERRITORIT SIPAS PESE SISTEMEVE BAZË	24
III.1. Sistemi Urban (SU)	24
III.2. Sistemi Turistik / Natyror (STN)	25
III.3. Sistemi Bujqësor (SB)	26
III.4. Sistemi Ujor (SU)	27
III.5. Sistemi Infrastrukturor (SIN)	28
III.6. Konkluzione: sistemet metabolike të Bashkisë Durres janë të kercenuara nga nderhyrja e pa-planifikuar e elementit njerezor	30
KAP IV. DREJTIMET E ZHVILLIMIT TË TERRITORIT NË BAZË TË TREGUESËVE TË SISTEMEVE	32
IV.1. Zhvillimi sipas Sistemit Urban	32
IV.2. Zhvillimi sipas Sistemit Turistik/ Natyror	34
IV.3. Zhvillimi sipas Sistemit Bujqësor	35

IV.4. Zhvillimi sipas Sistemit Ujor	35
IV.5. Zhvillimi sipas Sistemit Infrastrukturor	36
IV.6. Konkluzione: nevoja per Planifikim ne disa nivelete Nderhyrjeve Sistemike, vizibilitetit tek donatoret dhe partneriteti me aktoret private	37
KAP V. VIZIONI I ZHVILLIMIT TË TERRITORIT TË BASHKISE DURRES.....	38
V.1. Vizioni	38
V.2. Politikat Strategjike Zhvillimore	38
KAP VI. OBJEKTIVAT STRATEGJIKE PËR ZHVILLIMIN E TERRITORIT TË NJËSISË VENDORE	40
VI.1. Zhvillimi ekonomik në nivel kombëtar	40
VI.2. Zhvillimi ekonomik në nivel lokal	43
VI.3. Konkluzione: nevoja per pergatitjen e Kriterëve te Vleresimit & Rankimit dhe te nje Liste Unike Projektsh	46
KAP VII. PROGRAMET DHE PROJEKTET KRYESORE ZHVILLIMORE	47
VII.1. Programe & Projekte të planifikuara në nivel kombëtar nga Qeveria Shqiptare	47
VII.2. Programe & projekte të miratuara/planifikuara në nivel lokal	48
KAP VIII. PLANI I VEPRIMIT I SINTETIZUAR.....	54
KAP IX. HARTAT QË PARAQESIN VIZIONIN STRATEGJIK TË ZHVILLIMIT TË TERRITORIT	55
IX.1. Sistemi Urban	55
IX.2. Transporti ne Territorin e Bashkise	57
IX.3. Sistemi Natyror	59
IX.5. Turizmi	60
IX.6. Sistemi Bujqesor	62
IX.7. Sistemi Infrastrukturor – Transporti Rugor	63
IX.8. Zonat Ekonomike & DURANA	64
ANEKS 1. PERBERJA ADMINISTRATIVE E BASHKISE DURRES	65
ANEKS 2. ANALIZA E BASHKISE DURRES SIPAS PESE SISTEMEVE BAZE	66

Permbledhje Ekzekutive

Bashkia Durrës në kuadër të Ligjit nr 107/ date 31.07.2014 ,“Për Planifikimin e Territorit”, ka ndërmarrë nismën e hartimit të Strategjisë Territoriale 2015-2030. Strategjia Territoriale e Njesisë së Qeverisjes Vendore është instrumenti më i lartë i planifikimit të territorit. Ajo pasqyron vizionin, përparësitë, objektivat, menyrat dhe rezultatet e pritshme të zhvillimit ekonomiko-social ne nivel vendor.

Gjithashtu “Strategjia Teritoriale 2015-2030” pasqyron dhe zbërthen në nivel vendor prioritetet e “Strategjisë Kombëtare për Zhvillim dhe Integrim 2015-2020”, si dhe të te gjitha parashikimeve te detyrueshme qe rrjedhin nga Plani i Përgjithshëm Kombëtar, Planet Kombëtare Strategjike Territoriale, dhe Planet Vendore me ndikim në zhvillimin e territorit të Bashkise Durrës.

Qëllimi i Bashkisë është të hartojë vizionin e zhvillimit të Durrësit 2030, ne funksion të territorit të saj si dhe të orientojë zhvillimin ekonomiko-social duke shfrytëzuar ne menyre efikase potencialin e territorit dhe burimeve ekonomike, mjedisore dhe shoqërore në shërbim të qytetareve te Durrësit, aktoreve te biznesit dhe grupeve të tjera të interesit.

Pikat kyçe të startegjisë së zhvillimit në qytetin e Durrësit jane perzgjedhur bazuar ne profilin e bashkise se re dhe ne harmoni me dokumentet kombëtare të planifikimit si PPK, PINs Durana, PINs bregdeti.

Ne vizionin afatgjate, Durresi ri-merr rolin e tij historik si platforme shkembimesh rajonale. Objektivat afatshkurter e vendosin Durresin si: a) qender zhvillimi ekonomik terheqese per investimet e huaja, dhe, b) si qender urbane policentrike qe ofron shërbime cilesore ndaj qytetareve te saj, dhe vizitoreve.

Pasuria me e madhe e Bashkise Durrës jane banoret e saj. Bashkia nderton strategjine e zhvillimit me ta dhe per ta. Komunikimi i rregullt me qytetaret, bashkepunimi me universitetin dhe me shkollat, mbështetja e inisiativave qytetare per zhvillimin socio-ekonomik te bashkise eshte prioritet i Bashkise.

Historikisht Durresi ka ndjekur evolucionin e fluksit e shkembimeve Evrope – Bizant / Lindje. Territori shqiptar eshte bere relevant vetem 100 vjetet e fundit. Porti si platforme shkembimesh i ka ofruar qytetit flukset e jetesore: mallra, energji, uje, burime natyrore, ushqime etj. Qyteti i ka ofruar ketyre flukseve, shërbimet e nevojshme mbështetese per aktivitetet ekonomike perkatese. Bashkia e Re, i shton Qytetit-Port dhe territorin bujqesor dhe disa mini-zona urbane. Komponenti urban i strategjisë e shikon Bashkine Durrës si me poshte:

- Rrashbulli si lagje e Durrësit: tashme nje fakt ne terren;
- Qyteza KIS (Katund i Ri – Sukth): krijon kontinuitet urban, sinergji, ulje shpenzimesh, etj;

- Pol sub-urban Shkafane – Kulle: pergjigje ndaj zhvillimit te Shkafanes dhe pozites gjeografike te Kulles ne qender te akseve lidhes te Bashkise se Re;
- Keneta, si zone mbeshtetese e Zones Industriale Porto Romano: zone e urbanizuar per banim e sherbime mbeshtetese per 30,000 te punesuarit e ZIPR;
- San Pietro / Lalez: per turizem cilesor;
- Kallmi si turizem elitar & mushkeri e blerte e Durresit

Komponenti turistik i strategjise e shikon Bashkine Durres si me poshte:

- Durresi: vetrina e Shqiperise per vizitoret e krocierave;
- Mbrojtja dhe promovimi i parqeve natyrore / valorizimi i hinterlandit per vizitoret lokale dhe kombetare (nga Tirana);
- Turizmi i detit & reres: cilesor ne Lalez dhe Kallm dhe popullor ne pjesen tjeter;
- Mbrojtja & valorizimi i pasurise historike & arkeologjike

Komponenti ekonomik i strategjise e shikon Bashkine Durres si me poshte:

- thjeshtesimi i procedurave te regjistrimit te ndermarrjeve (one-stop-shop / dixhitalizimi / etc) dhe mbulimi i gjithe territorit me to;
- kontekst fiskal avantazhues & logjistike mbeshtetese bashkekohore sidomos ne aksin Durana, Shkozeti, ZIPR dhe PI Rrashbull;
- ngritja e Qendrave te Mbeshtetjes per NVM & promovimin e tyre (fokusuar ne shitje, marketing, networking, sherbime administrative / financiare, etc)
- ngritja e strukturave pritese speciale dhe procedurave fast-track per investitoret e medhenj.

Toka bujqesore ze rreth 70% te territorit te Bashkise se Re. Komponenti bujqesor i strategjise e shikon Bashkine Durres si me poshte:

- ruajtjen e fondit te tokes bujqesore nepermjet bllokimit te lejeve te ndertimit dhe regjistrimit;
- rritjen e efencies se aktiviteve bujqesore, nepermjet rritjes se rendimenteve, specializimin ne kultura me vlere te larte, kompletimi i zinxhirit te vleres, etj;
- Krijimin e tregjeve & rrugeve lidhese per inkurajimin dhe mbeshtetjen e zinxhirit te vleres te produkteve bujqesore drejt aktiviteve me vlere te shtuar te larte

Durresi eshte shume i pasur me ujera: i.e. deti, rezervuaret, lumenjte, ujrat nentokesore, por vuan nga problemet e ruajtjes dhe perdorimit eficient. Strategjia 2015-2030 synon:

- mbrojtjen nga uji (vershimet / erozioni lumor & detar / ngritje e nivelit te detit & ujrave nen-tokesore;
- promovimi i turizmit gjate brigjeve ujore (det, lume & rezervuar);
- mbrojtja e ujrave nga ndotja;
- furnizimi i popullates me uje te pijshem

Bashkia Durres eshte ne kryqezim te akseve infrastrukturore evropiane te transportit dhe energjise. Strategjia per infrastrukturen synon:

- shndërrimin e Durrësit në një nyje shkëmbimi moderne ku ndërthuren asetet infrastrukturore evropiane, rajonale dhe kombëtare, nepermjet: i) promovimit & lobimit në Qeveri, Rajon dhe BE, dhe ii) ndërtimit të infrastrukturës plotësuese / lidhëse / mbështetëse përgjatë akseve dhe nyjeve evropiane;
- lidhja dhe shërbimi i territorit me infrastrukturë bashkëkohore
- ofrimin e një infrastrukturë moderne urbane për të gjithë qytetaret e Bashkisë

Bashkia Durres është territori ku ndërthuren projekte në shkallë evropiane, kombëtare dhe lokale:

- evropiane: TEN-T, PECE dhe projekte të tjera të Procesit të Berlinit
- kombëtare: ZIPR, Porti i Durrësit, Hekurudhat, etj
- lokale: rrugët lokale, shkollat, shtëpitë e pleqve, mbetjet, etj

Bashkia Durres mund të kërkojë dhe të marrë financime si më poshtë:

- evropiane: nepermjet lobimit në Qeveri, Këshillit Kombëtar të Investimeve, Western Balkans Investment Framework, IFI;
- kombëtare: Fondi i Zhvillimit të Rajoneve, Fondi Shqiptar i Zhvillimit, etj
- lokale: buxheti i Bashkisë
- IPA CBC, programe të tjera BE, Donatorët Bilateralë (SDC, ADA, USAID, etc)
- partneriteti me privatet (koncesione, PPP)

Në përfundim Bashkia Durres duhet të:

- projektojë të ardhmen e Durrësit në nivel rajoni evropian. Kontakti direkt me BE dhe me Komitetin Evropian të Rajoneve janë prioritet;
- ndërtojë strukturat, procedurat dhe ekipet perkatese që do të mundësojnë vendosjen e Durrësit në agendën e zhvillimeve & projekteve kombëtare dhe ndërkombëtare që në dizajnimin e tyre;
- krijojë procedurat fast-track për këto shërbime.

Nën kujdesin e Z. Vangjush Dako, Kryetar i Bashkisë, Bashkia Durrës, ndërmerr nismën për hartimin e Strategjisë Territoriale. Në këtë proces Bashkia asistohet nga Instituti për Bashkëpunim dhe Zhvillim - CDI, nën drejtimin e Z. Ardian Hackaj.

Cdo gabim, keqinterpretim, ose pasaktësi e ndodhur në dokument është përgjegjësi e CDI.

KAP I. PARASHIKIMET E DETYRUESHME QË RRJEDHIN NGA DOKUMENTET PLANIFIKUESE KOMBETARE DHE LOKALE

Shenim. Ky kapitull është hartuar “..bazuar në informacionet që janë marre nga planet kombëtare në proces, apo të hartuara, të cilat japin të dhëna dhe indikacione për njësinë. Kapitulli ka për qëllim të ofrojë “njohje me ç’ka ofrojnë planet dhe shkallën e zbatimit të tyre, evidentim të problematikave dhe potencialeve të planeve; të pershkruaje propozime për planin e ri”¹

Strategjia e Zhvillimit të Territorit të Bashkise së Durres bazohen dhe kushtezohet nga dokumentat ligjore ekzistues në nivel kombëtar dhe lokal. Në nivel kombëtar, Bashkia Durres mbulohet nga PPK, PINs Bregdeti dhe PINs Durana.

Në nivel lokal njësia administrative Durres dhe njësia Ishëm kanë pasur Plan Zhvillimi Lokal të miratuar. Njësia Manëz ka kaluar në Keshillin e Bashkiak “Planin e Zhvillimit Lokal, Manëz” por ky dokument nuk është aprovuar në nivel qendror. Gjithashtu, si pjesë e parashikimeve të detyrueshme në nivel lokal gjejmë dhe Planin Zhvillimor të Zonës Industrial Spitalle, Planin Zhvillimor të Zonës Industriale Rrashbull, dhe Planin e Integruar të Zonës Energjitike dhe Industriale të Porto-Romanos.

Me riorganizimin e ri territorial, përfshirja e gjashtë njësive vendore brenda një Bashkie të madhe ka ndryshuar dinamikën dhe marrëdhëniet socio-ekonomike midis perberësve të territorit. Si pasojë përcaktimet egzistuese të instrumenteve të planifikimit të njësive të ndryshme, duke përfshirë edhe qytetin e Durresit, duhet të rishikohen në kuadrin e një konteksti më të gjere planifikimi territorial dhe organizimi institucional.

I.1. Plani i Përgjithshëm Kombëtar (PPK)

Plani i Përgjithshëm Kombëtar (PPK) jep orientimin metodologjik, dhe drejtimet strategjike të zhvillimit urban për të gjithë vendin. PPK përcakton kuadrin e plote orientues dhe rregullator në funksion të hartimit dhe zbatimit të instrumenteve të planifikimit të territorit për të gjitha njësive vendore të vendit. Si i tillë ky plan është baza ku mbështeten dokumentet e planifikimit territorial në nivel rajonal apo vendor. Aktualisht PPK aktual² nuk ofron informacion narrativ [ka vetëm informacion hartografik] për Bashkinë Durrës. Si pasojë analiza pasuese do të kushtezohet nga ky faktor limitues.

Paraqitja hartografike e PPK e vendos qartazi Durresin si qendër të shkëmbimeve ndërkombëtare të Shqipërisë, si një logjistike unike me karakter strategjik dhe vital mbi flukset e shkëmbimeve kombëtare të mallrave, personave, dhe energji. Ky vizion nënkupton mbështetje në nivel kombëtar për Bashkinë, për të mundësuar ofrimin e shërbimeve respektive.

¹TORs “Për Transformimin dhe Integrimin e Programit të Zonave Funksionale në Strategjinë Territoriale të Qeverisjes Vendore si Pjesë e Përveç Planit të Përgjithshëm Vendor (PPV)” për Bashkinë Durres pp 3, mes dldp dhe CDI

²Plani i Përgjithshëm Kombëtar- Draft nëntor 2015, AKPT <http://www.planifikimi.gov.al>

PPK impakton dhe orienton zhvillimet ne Bashkine Durres sipas fushave te paracaktuara si me poshte:

1. *Zhvillimi Ekonomik*: ne funksion te rajonit Ekonomik Tirane Durres i profilizuar ne Sherbime, Tregeti (shkembim & perpunim), Turizem, Bujqësi, dhe si platforme shkembimi nderkombetare dhe kombetare ne Transport, dhe Energji e kompletuar me sherbimet mbeshtetese perkatese;
2. *Turizmi*: mbeshtet ndërlidhjen e sektorëve të shërbimeve perkatese bazuar ne elementet natyrore, historikë, kulturore, etj dhe shërbimet mbeshtetese;
3. *Bujqesia*: synon ruajtjen e fondit te tokes bujqesore me ane te politikave te densifikimit te zhvillimit urban, dhe ndertimin e zinxhirit te vleres mes sektoreve te bujqesise, turizmit, transportit dhe energjise;
4. *Transporti*: orientohet nga zhvillimi i mobilitetit dhe optimizimi i lëvizshmërisë midis komuniteteve; dhe mes vendbanimeve dhe tregjeve (te punes / te sherbimeve / bujqesore/ etj) me qëllim përmirësimin e ndërlidhjes midis bizneseve, individeve dhe sherbimeve publike. Ne kete kuader, per Bashkine Durres eshte shume i rendesishem avancimi i Projekteve Strategjike kombetare infrastrukture rrugore / portuale / hekurudhore qe mundesojne flukset kombetare & nderkombetare, si:
 - i) Projektimi dhe Zhvillimi i Korridorit Blu (rruge bregdetare turistike me impakt te ulet mjedisor qe lidh lokalitetet e bregdetit: Velipoje – Shengjin – Patok – Durres – Divjake – Seman – Vlore – Dhermi – Sarande – Butrint);
 - ii) Korridori VIII si rruge paresore e transportit te mallrave (lidhja me e shkurter e detit Mesdhe me Detin e Zi; Durres - Varna/ Durres - Stamboll) dhe Via Egnatia si rruge historike me rendesi turistike.
 - iii) Rruga e Kombit (Durres – Kukes – Prishtine – Nish) si nje nga korridoret me ndikim me te madh ne rajon, per shkak te lidhjes permes Prishtines me Korridorin X dhe Serbine.
 - iv) Zhvillimi i Portit te Durresit (mallra – turistik) si porti kryesore ne Shqiperi dhe pike nisje e autostradave detare nepermjet investimeve per rritjen e kapacitetit te tij dhe te funksioneve komplementare.
 - v) Zhvillimi & Profilizimi i Portit industrial te Porto Romanos si port mallrash, dhe turistik; lidhja e tij me infrastrukturen adeguate dhe plotesimi me funksione komplementare.
 - vi) Ristrukturimi i sistemit hekurudhor ne akset kryesore: a) Tiranë – Rinas (Aeroport) – Durrës; Durrës – Vlorë; iii) Durrës - Hani Hotit (Montenegro Border); iv) Durrës – Lin, Pogradec (kufiri Maqedoni); dhe b) zhvillimi i Durresit si nje prej 10 stacioneve nderkombetare intermodale, per permbushjen e nevojave tranzitore te levizjes dhe shkembimit te modaliteve te transportit me vendet e tjera.
5. *Energjia*: nepermjet krijimit te një tregu të brendshëm energjitik (mbështetur në parimin e konkurrueshmërisë, furnizimit te sigurt, qëndrueshmërisë, dhe konsolidimit me infrastrukture të përshtatshme), ku Porto Romano eshte identifikuar si një ndër dy portet kryesore ne vend.

6. *Zhvillimi urban*: Ne Bashkinë Durrës PPK perkthehet ne përmirësimin e mjedisit urban me anë të rigjenerimit, konsolidimit, sigurimin e integritetit fizik dhe territorial te peisazhit historik, kulturor, natyror dhe urban te zones. PPK nenvizon promovimin e Sukthit si pol te dyte urban ne kete bashki;
7. *Zhvillimi natyror-mjedisor*: PPK ne Durrës synon ruajtjen e burimeve natyrore dhe mbrojtjen e mjedisit. Ndikon ne Bashkinë Durrës nepermjet integritetit te sistemeve aktuale natyrore, krijimin e rrjeteve të parqeve, dhe ofrimin e nje cilesie me te mire jetese dhe biznesi. PPK cileson urgjente menaxhimin e mbetjeve urbane drejt nje cikli te mbyllur. Masa e propozuara jane krijimi i rrjetit vendor te bicikletave ne zonat natyrore me vlere peisazhistike natyrore dhe zonat e trashegimise historikedhe kulturore; ruajtja dhe shtimi i zonave te mbrojtura natyrore; krijimi dhe konsolidimi i korridoreve lidhese natyrore pergjate luginave ujore, ne lidhje te qendrushme me zonat e mbrojtura; etj.

I.2. Plani i Integruar Ndersektorial - PINs Bregdeti (PINsB)

PINs Bregdeti³ percakton drejtimet kryesore te zhvillimit turistik per zonen bregdetare. Ai garanton integritimin e politikave territoriale ne funksion te ndertimit te nje rajoni te zhvilluar ekonomikisht. PINsB kushtezon zhvillimin, përdorimin dhe menaxhimin e qëndrueshëm të zones bregdetare, per të ruajtur habitatet natyrore, peisazhet, burimet natyrore dhe ekosistemet lokale, në përputhje me standartet ndërkombëtare dhe normat ligjore. Ky objektivi arrihet duke:

- i) Identifikuar dhe planifikuar trajtimin e hot-spot mjedisore;
- ii) Siguruar nëpërmjet zonimit lirinë e qasjes së publikut në det dhe përgjatë bregut;
- dhe iii) Kufizuar, ose kur është e nevojshme, ndaluar lëvizjen dhe parkimin e mjeteve tokësore ne zona te ndjeshme mjedisore.

PINs Bregdeti për bashkinë Durrës shërben si një plan per mbrojtjen me te forte mjedisore dhe peisazhistike te rajonit bregdetar me vizion mire-administrimit e potencialeve lokale dhe zhvillimin cilësor të turizmit. Persa i perket **komponentit te ekonomise**, “...Rajoni i Durrësit dhe Tiranës nuk janë marrë në konsideratë pasi këto rajone janë të përfshira në Planin e Integruar Durana dhe mund të jetë “Parku ekonomik” i Shqipërisë. Përveç kësaj, zona e Durrësit është shumë komplekse, ajo është krejtësisht e urbanizuar dhe metodologjia për të punuar me këtë projekt është krejtësisht e ndryshme nga ajo e zonës bregdetare edhe pse ajo është gjithashtu një zonë e rëndësishme turistike”⁴.

Bashkia Durrës preket nga PINsB ne nje siperfaqe prej 6,479.2ha ku NjA Durrës ka 1,594.3 ha, NjA; NjA Ishem ka 3,251.7ha; dhe NjA KiR ka 1,633.2 HA. PINsB orienton zhvillimin ne kete siperfaqe fokusuar kryesisht ne turizem nëpërmjet zonës së parë territoriale⁵, e përcaktuar me dy zona zhvillimore, me fokus kryesisht ambiental:

³ Vendim i Këshillit Kombëtar të Territorit Nr. 14, datë 07.03.2014 “Për miratimin e nismës për hartimin e Planit të Integruar Ndërsektorial të Bregdetit, Zona e Parë Territoriale

⁴ Plani i Integruar Sektorial per Bregdetin, 2015, pp. 9,

http://www.planifikimi.gov.al/sites/default/files/DRAFT%20Narrativ%20i%20plote%20i%20Planit_PIN%20Bregdeti.pdf

⁵ “Plani i Integruar Ndërsektorial për Bregdetin” draft Korrik 2015

- *Zona e gjelbër*, qe përbëhet nga: a) portet; b)aktivitetet, zonat të cilave kanë një lidhje të drejtpërdrejtë me vijën bregdetare;dhe c) zonat e ndjeshme natyrore, si lagunat, parqet natyrore, etj. Pjesë e zonës së gjelbër në Bashkinë Durrës janë: dy portet (Porti i Durresit dhe i Porto-Romanos) zonat me aktivitet turistik bregdetar, fshatrat turistike ne Gjirin e Ishmit, dhe parku natyror “Rrushkull”;
- *Zona Urbane*, qe percakton forcimin e lidhjeve nder-ajonale, me qëllim përdorimin e potencialit bujqësor të këtyre zonave drejt zhvillimit të turizmit. Pjesë e kësaj zone urbane në bashkinë Durrës janë Kodrat e zonës së Ishmit.

Saktesisht PINS Bregdeti prek Bashkine Durres si me poshte:

- Organizimi hapsinor, ne PINS Bregdeti permendet qarte zhvillimi i Qendrave Urbane Shtese si pasoje e *“flukseve te ndërtimeve që ka rezultuar në krijimin e stokut të apartamenteve bosh. ... Informaliteti në zona si “Këneta” ka rezultuar në shpërhapjen shumë të ulët në një zonë të madhe si dhe ineficencën e përdorimit të tokës”*⁶. PINs permend Durresin si nje rast ilustrues te *“shperhapjes urbane”* qe rrit konsumin e tokes, rrit kostot ne infrastrukture dhe ndikimin ne shoqeri dhe ne mjedis⁷;
- Infrastruktura, ne: i) transport rrugor, ku *“...afrimi i aksit Veri – Jug me bregdetin ka sjelle nje zhvillim te pakontrolluar me impakt ne territor”*⁸, ku futet dhe parkimi i veturave meqellim ruajtjen e mjedisit; ii) hekurudhor, ku duhet *“...të përmirësohet sistemi i trafikut qëndror në rajonin e Durrësit me një transport të lehtë mbi shina paralel me autostradën”*⁹;
- Ekonomia / Bujqesia, ku permendet *“Fusha e Durresit”* ne lidhje me zhvillimin e *“agrikultures urbane”*¹⁰;
- Ekonomia / Peshkimi: ku *“...segmenti Durrës - Velipojë është një nga degët kryesore të zhvillimit ekonomik”*¹¹;
- Zonat e Mbrojtura Mjedisore, ku ne kuadrin e *“Ndotjes se ujit te lumenjve ne afersi te Bregut”*, theksohet qe *“... në qytetet bregdetare është e rëndësishme të ndërtohen landfille dhe qëndra për përpunimin e mbetjeve pasi ndotja është një nga arsyet kryesore që sjell rënien e popullimit të plazheve në Durrës”*¹².

Kohezioni social dhe cilesia e jeteses ne Bashkine Durres nuk trajtohen si te tilla ne PINS Bregdeti. Vlen per tu permendur fakti qe ky dokument kombetar me rendesi strategjike, nuk e permend Durresin ne kapitullin e turizmit.

⁶ idem, pp 11

⁷ idem pp 12

⁸ idem pp 13

⁹ idem pp 15

¹⁰ idem pp 17

¹¹ idem pp 18

¹² idem pp 23

I.3. Plani i Integruar Ndersektorial - PINs Durana(PINsD)

PINs¹³ “Durana” pershkruan zhvillimin ekonomiko-social te zones gjeografike pergjate aksit “Tirane - Durres” me qëllim kryesor zhvillimin ekonomik nëpërmjet: a) krijimit të kushteve optimale per aktivitet ekonomik; b) permiresimin e cilesise se jeteses se banoreve; c) mbrojtjen & shfrytëzimin racional te burimeve natyrore; d) permiresimii infrastruktures & levizshmerise ne kete zone. Po ashtu PINS Durana “...drejton zhvillimin e territorit si një vizion në bashkëpunim midis NjQV-ve për të shmangur vazhdimin e ndërtimit pa kritere dhe të pakontrolluar si dhe për një bashkëpunim më ngushtë në strategjite e ekonomisë, turizëm, infrastruktures bujqësise dhe mjedisit¹⁴”. Ky plan nuk e trajton komponentin e kohezionit social.

PINsD, orienton zhvillimin territorial në Bashkinë Durrës si më poshtë:

- *Zhvillimi Ekonomik*¹⁵. Ne rang vendi, zona ekonomike Tiranë-Durrës është zona kryesore prodhuese dhe nyja kryesore e ndërveprimit të burimeve njerëzore mallrave dhe shërbimeve. Porti i Durrësit dhe i Porto Romanos janë portat hyrese të “Korridorit 8”. Parqet logjistike dhe Parku i Energjitikes Spitallë po zhvillohen si qendra koncentrimi biznesesh me vazhdim në autostraden Durres - Tirane dhe janë strategjike për ekonominë e Durrësit. Në territorin e Bashkisë Durres, PINsD përmend përqendrimet e bizneseve në segmentet Durrës – Shkozë, Durres - Shijak –Xhafzotaj, dhe Shijak –Xhafzotaj – Sukth. Zhvillimi i zonave të mësipërme propozohet të fokusohet në: i) në Polin e Magazinave Durres – Shkozë në sektorët shërbime dhe industri; ii) në Polin Logjistik “Spitalle”; iii) në Polin Energjitiko - Industrial “Porto Romano”; dhe në, iv) Platformën e shkëmbimit / tregtisë së mallrave & shërbimeve “Porti Durrës”.

Në zonat e mesipërme PINsD prekonizon: i) krijimin e “bistakeve ekonomike¹⁶” për ekonomi rrethore bazuar në sistemin e metabolizmit (në të konsiderojmë si të papershtatshme këto hipoteza për arsye se ndërmarrjet e vendosura në këto segment janë të fokusuar gati të gjitha vetëm në *perpunim*, dhe pothuaj aspak në *ideim*, *ndërtim* dhe *prodhim*¹⁷); dhe, ii) krijimin e inkubatoreve të industrive creative / teknologjike në Port dhe Shkozë (ku neve do të sugjerim me tepër fokusim në shërbime se në manifakturë).

- *Turizmi*¹⁸. Rajoni “Durana” si nyja kryesore e aksesueshmërisë në nivel kombëtar, ka mbajtur përherë fluksin më të madh të akomodimit dhe shërbimit të vizitorëve të brendshëm dhe të jashtëm. Në PINsD, turizmi orientohet drejt ndërlidhjes së sektorëve të shërbimeve me ndikim në turizëm në një politikë unifikuese për të bashkërenduar natyrën, historinë dhe kulturën. Vecohet krijimi i markës rajonale të produkteve “Made in Durana”.

PINsD prek Bashkinë Durres nëpërmjet promovimit të produkteve si vijon: i) promovimit të

¹³ “Plani i integruar ndersektorial për zonën ekonomike Tiranë- Durrës” draft Korrik 2015,
http://www.zhvillimiurban.gov.al/files/pages_files/15-09-04-01-17-38Draft_PINS_Durana_2015.pdf

¹⁴ idem pp 6

¹⁵ idem pp 39

¹⁶ economic clusters

¹⁷ idem pp 43

¹⁸ idem pp 49

turizmit të sherbimeve (mjekesor, fitness, rehabilitim, konferenca, etj); ii) city-break dhe promovimit të turizmit familjar në Ishëm – gjiri i Lalzit (det & rërë); iii) krijimi i itinerareve të kultures si agroturizëm – ekoturizem, hiking, ciklizem malor, camping / kalerim / shetitje kodrinore-malore në Ishëm – pjesa kodrinore, dhe agroturizem në Sukth & kodrat e Ishmit (bio-food, vere, etj), dhe iv) krijimi i bistakeve të kultures bazuar në një strategji që promovon pikat e forta të zones, si deti, kodrat, arkeologjia, ekoturizmi, etj.

- *Bujqësia*¹⁹. PINsD konstaton “...dëmtimin e zinxhirit bujqësor, ...të sistemit të vaditjes së tokave bujqësore dhe sistemit të rezervuarëve të rajonit & nderlidhjen e tyre me rrjetin e burimeve ujore²⁰”, “mungesën e sistemit të magazinimit, perpunimit dhe nderlidhjes së tregjeve rajonale, dhe uljen e sipërfaqet të tokave bujqësore, ... duke ndryshuar eficienten e tyre në shfrytëzim dhe përdorim, si dhe duke ndryshuar statusin e përdorimit të tokës²¹”. PINsD propozon zhvillimin e Bujqësisë Urbane duke krijuar hapësira të përshtatshme për grumbullimin, shpërndarjen, perpunimin dhe shitjen e produkteve. Ky koncept synon zhvillimin e zonave bujqësore bazuar mbi rrjetëzimin, dhe krijimin e një klimë të suksesshme bashkëpunimi midis të gjithë partnerëve si biznesi, fermeret, investitorët, qytetarët, etj për një ekonomi shkallë. Zhvillimi i potencialit bujqësor në Durrës orientohet mes njësive Sukth, Katund i Ri dhe Rrashbull nepermjet ruajtjes, sistemit dhe menaxhimit të tokës bujqësore; optimizimit të mekanizimit të sherbimeve mbështetëse (kryesisht mekanike); dhe mbështetjes së prodhimit bujqësor me rendiment të lartë dhe jashtë sezonit (serrat).

Politikat e propozuara²² në PINsD synojnë: i) reduktimin e fragmentizimit të tokës bujqësore, rigjenerimin e infrastruktures së sistemeve vaditëse të tokës bujqësore (ndertime jo më prane se 100m prane tyre); ii) nxitja e kompetitivitetit të agrikulturës, nxitja e Inovacionit, Kreativitetit & Teknologjisë dhe nxitjen e kreditimit; iii) krijimi i brandit të produkteve rurale & zonave bio-ushqim; etj.

- *Transporti*²³. Ndërveprimi Social Ekonomik i rajonit është kryesisht i ndërruar nga flukset e lëvizjeve të popullatës së brendshme dhe më pak nga flukset e jashtme të rajonit. Përsa i takon flukseve të mallrave rajoni mbart peshën kryesore në qarkullin e mallrave në rang kombëtar. PINsD orienton zhvillimin e transportit në funksion të flukseve të qarkullimit të mallrave dhe lëvizjes së popullsisë në funksion të ndërveprimit ekonomik-social. Infrastruktura rrugore, hekurudha, dhe portet janë komponentet kryesore që nderlidhin Durrësin me rrjetet kombëtare dhe ndërkombëtare. Brenda Bashkisë fokusi i zhvillimit fokusohet në mobilitetin dhe optimizimin e lëvizshmërisë midis qendrave të banuara dhe poleve ekonomike.

Politikat e propozuar në PINsD synojnë: i) përmirësimin e transportit publik nepermjet sistemit multi-modal, ii) inkurajimin e transportit alternativ & të shëndetshëm, iii) ndërtimin e

¹⁹ idem pp 56

²⁰ idem pp 58

²¹ idem pp 58

²² idem pp 61

²³ idem pp 63

strategjië të sistemeve logjistike rajonale, iv) nderlidhjen efiçiente të infrastruktures rurale dhe të rrugeve sekondare, dhe v) inkurajimin e transportit ujq.

- *Zhvillim Urban*²⁴. Orientohet në konceptin e Policentrizmit strukturor. Qyteti i Durrësit shikohet si Qëndër Parësore me fokus në shërbime administrative, portuale, logjistike dhe edukative / kerkimore / shkencore. Polet KiR / Sukth konceptohen si nje qënder lokale unike me fokus ne sherbime administrative bazike dhe zhvillim rural & bujqësor. Politikat urbane orientohen ne konsolidimin e qendrave urbane; ne ri-gjenerimin e qendrave urbane (Qender Kreative ne KiR, etc); permiresimin e sherbimeve publike ku vecojme shkollen si qender per komunitetin; integrimin e zonave informale (i.e. Keneta); rigjenerimi i qendrave rurale si psh KiR qe duke u lidhur me Sukthin, merr vlere te metejshme urbane; etj.

Një element inovator në kuadër të kësaj politike është krijimi i poleve të rinj zhvillimore në zonat periferike, në zonat e degraduara me problematika sociale, të nxitur nga qendra kreativiteti, kryesisht Keneta. Një tjetër element që shprehet në plan është dhe koncepti i rivitalizimit të Zonave post-industriale si zona e stacionit të Trenave, dhe krijimi i distrikteve të rinj me karakter biznesi dhe shkollimi, etj. Duhet përmendur qe PINs DURANA u ve rendesi banesave ekologjike dhe permiresimit te efiçences energjitike ne zonat me dendesi urbane;

- *Zhvillimi natyror-mjediso*²⁵. Habitati natyror i Durrësit karakterizohet nga lugina e Erzenit, i cili derdhet në gjirin e Lalëzi. Niveli i ndotjeve së tij është disa herë më i lartë se norma e lejuar, uji nuk mund të përdoret për vaditjen e fushave. Grryerja e shtrateve të lumenjve për nxjerrjen e inerteve solli dhe permbytjet e 2016, si dhe devijimin e deltave të tyre dhe përparimin e detit në drejtim të tokës në këto zona. Politikat mjedisore ne PINsD orientohen ne mbrojtjen e ekositemit natyror bazuar në krijimin dhe ndërlidhjen natyrore të parqeve rajonale. Bashkia Durrës preket kryesisht permes komponentit te mbrojtjesse sistemeve dhe burimeve ujore si një nga burimet bazë për zhvillimi e ekonomisë bujqësore dhe atë të mjedisit. PINsD thekson rendesine e furnizimit me uje²⁶, trajtimin e ujrave te zeza, menaxhimin e mbetjeve te ngurta, dhe ndertimin e strategjië per manaxhimin e permbytjeve.

Ne zhvillimin natyror-mjedisor jane perfshire dhe energjia (me rrjetin e transmetimit te elektricitetit, telekomunikimin, infrastrukturen dhe energjite e rinovueshme), dhe cilesine e ajrit kryesisht ne zonat industriale.

I.4. Zona Industriale Spitalle (ZIS)

Zona e Lire Ekonomike – Spitalle²⁷ ndodhet ne veri te qytetit te Durrësit dhe eshte planifikuar te kete nje siperfaqe prej 483.08ha. Zhvillimi i kesaj zone eshte pjese integrale e zhvillimit te gjithë

²⁴ Plani i Integruar Nder-Sektorial per Zonen Ekonomike Tirane – Durrës, draft Konsultimi mbi Dokumentin e Politikave, Korrik 2015, pp. 30, http://www.zhvillimiurban.gov.al/files/pages_files/15-09-04-01-17-38Draft_PINS_Durana_2015.pdf

²⁵ idem pp 72

²⁶ idem pp 77

²⁷ Albania Free Trade Zone Concept Master Planning

zones ekonomiko-industriale te Durrësit bazuar ne dy portet: Durrës dhe Porto-Romano, si dhe infrastrukturen e transportit. ZIS ka potencial te shnderroje Durrësin ne nje lider te aktivitetit ekonomik & industrial ne perendim te gadishullit Ballkanik.

Me specifikisht, kjo zone planifikohet te jete nje: i) pol i ri Ekonomik & Zhvillimor; ii) zone Rajonale e rendesishme me lehtesira dhe infrastrukture te kompletuar; iii) zone e lire tregtare ne nivel kombetar; dhe, iv) zone konkurruese e fokusuar ne aktivitetet perpunuese, tregtare e import-eksporte.

Zona e Spitalles eshte ne proces dhenieje me koncesion nje kompanie kineze. Sipas planeve parashikohet te krijohen mbi 30,000 vende pune dhe te mundesohet vendosja e dhjetra ndermarrjeve te huaja. Ky zhvillim do te kushtezojë ndjeshem zhvillimin ekonomik te Durrësit me ndikim te drejtperdrejte dhe per Tiranen.

Ne perputhje me PINs Bregdeti, nje Qender Urbane Shtese mund te planifikohet ne kufirin verilindor te ZIS. Kjo QUS do te afronte nje zone urbane banimi dhe sherbimesh per te punesuarit ne ZIS, me nje specializim per vizitoret / te huajt te cilet priten te jene relativisht ne numer te madh. Po ashtu, prape sipas PINs Bregdeti, infrastruktura hekurudhore duhet te lidhet me ZIS per te lehtesuar shkembimet.

I.5. Zona Industriale Rrashbull (ZIR)

Me VKM Nr. 105, date 09.02.2011 eshte shpallur Zone e Lire me Statusin e Parkut industrial. Leja e ndertimit per projektin “Ndertimi i Impiantit Industrial per perpunimin & Menaxhimin e Integruar te Skrapeve Metalike dhe ndertimin e Landfillit Perkates” eshte miratuar nga KKT ne 23.03.2015. Koncesionari eshte nje bashkim ekonomik i perkohshem i dy kompanive shqiptare dhe nje italiane. ZIR ka nje siperfaqe prej 16.52 ha, kohezgjatja e koncesionit eshte per 35 vjet duke filluar nga viti 2012. Per momentin nuk ka projeksione per punesimin.

Informacioni dhe faza zhvillimore embrionare e ketij projekti nuk ofron mundesi per projektim afatgjate.

I.6. Zona Energjitike dhe Industriale Porto Romano (ZEIPR)

ZEIPR,²⁸ zë një sipërfaqe prej 859 ha ne tokat e ish-Kenetes. Eshte nje zonë komplekse ku krahas terminalit bregdetar te import-eksport te produkteve te hidrokarbureve planifikohet dhe ndertimi i TECE-ve, nje impiant pastrimi, nje mini-rafineri, si dhe objekte te tjera industriale. Ne kuadrin e ZEIPR eshte parashikuar transferimi nga porti i Durrësit drejt Porto Romanos i disa aktiviteteve ekonomike të sektorit energjitik (depozitat jane transferuar tashme). Duke marre parasysh potencialin e Porto-Romanos ne zhvillimin e infrastruktures se import-eksportit te hidrokarbureve si dhe kerkesat ne rritje te tregut vendas dhe rajonal per energji, eshte e domosdoshme zhvillimi teresor i kesaj zone si nje park kompleks Industrialo- Energjitik.

²⁸Studimi” Zhvillimi i integruar i zones energjitike dhe industrial te Porto- Romanos, Durrës”, infrastruktura dhe konturet e saj. Ministria e Ekonomise Tregtise dhe Energjitikes 2007

Ne kete zone PINsD dhe PINsB mbivendosen duke theksuar rendesine e parkut energjitik, nevojen e lidhjes me infrastrukture rrugore dhe energjitike, dhe mbrojtjen e ambientit dhe te sistemeve natyrore.

I.7. Konkluzione: Durresi si Platforme Shkembimesh Kombetare & Nderkombetare

Per nga rendesia strategjike, pozita gjeografike dhe kontributi ne ekonomine e vendit, Bashkia Durres ndikohet ne zhvillimin e saj nga planet kombetare te zhvillimit te territorit. Per shkak te shperndarjes brenda Bashkise te aktiviteteve ekonomike, popullates dhe qasjes ne bregdet, te tre planet kombetare egzistuese – PPK, PINs dhe DURANA - gjejnë zbatim ne Durres duke mbuluar gati te gjithë territorin e saj. Ky pozicion ne zhvillimin e vendit dhe kontributi ne rajon, e ben Durresin te ndervarur nga politikat kombetare, rajonale dhe Evropiane te zhvillimit te territorit. Rendesia e ketyre nderhyrjeve kushtezon dhe koston e investimeve si dhe burimet perkatese financiare.

Si pasoje, strategjia e zhvillimit te territorit te Bashkise Durres duhet te ndertohet ne harmoni te plote me politikat kombetare, ne partneritet organik me institucionet kombetare dhe nderkombetare pergjegjes per keto politika, dhe duke perdorur – brenda mundesive - te njejten qasje metodologjike si planet kombetare. Nga kendveshtrimi i qasjes se metabolizmit, PPK, PINs dhe Durana vendosin Bashkia Durres ndodhet ne epiqender te flukseve te shkembimit te mallrave, energjise dhe personave ne nivel nderkombetar dhe kombetar.

Bashkia duhet te ndertoje strategjine e saj te zhvillimit mbi kete projektim duke u fokusuar ne:

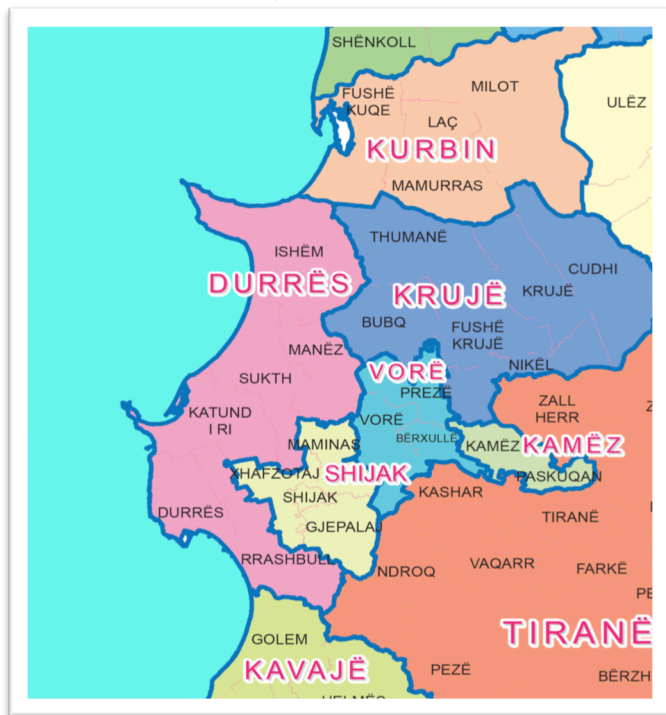
- ndertimin e nje strukture urbane optimale qe merr parasysh vend-ndodhjen dhe zhvillimin e poleve urbane, densitetin e siperfaqes se ndertuar, siperfaqet e hapura & jeshile, konektivitetin & sistemet e transportit, etj; dhe,
- permiresimin e cilesise se jeteses dhe barazise sociale per banoret e saj te sendertuar ne gamen e sherbimeve dhe te mirave materiale qe i ofron ambienti urban qytetareve si dhe aksesit te qytetareve ne to. Ketu mund te permendim punesimin, shendetin, arsimimin, kulturen, mbrojtjen sociale, e sherbime te tjera per qytetaret dhe vizitoret e qytetit.

Edhe pse koncepti i “metabolizmit” permended vetem tre here ne total ne te dy dokumentet kombetare (ne PINs nje here, dhe ne DURANA dy here), ne vazhdim do ta orientojme analizen mbi bazen e ketij koncepti²⁹, duke pare eficiencen dhe qendrushmerine e flukseve hyrese dhe dalese mes qendrave urbane, ekonomike dhe mjedisore, ne nivelin lokal.

²⁹ sic permendur ne TORs

KAP II. ANALIZA METABOLIKE: NGA NJE ZONE FUNKSIONALE NE NJE BASHKI EFICIENTE

Përveç analizës së qasjes së shërbimeve dhe të mirave materiale dhe qasjes së qytetarit në to,

flukseve të shkëmbimit të energjisë dhe profilit të strukturës urbane, analiza metabolike e Bashkisë Durrës përfshin dhe komponentin e konsumit eficient të burimeve natyrore të territorit dhe synimin për ruajtjen e një ekosistemi optimal. Ekologjia dhe lëvizja, estetika e hapësirave dhe mirë-funksionimi i tyre, karakteri i peizazhit përkrah vlerës ekonomike të tokës dhe ndërtesave, morfologjia e hapësirave përkrah mbrojtjes së vlerave kulturore, etj janë elementë të cilët bashkejetojnë dhe duhet të zhvillohen në respekt të njëri-tjetrit. Vendosja e një ekuilibri eficient dhe të qëndrueshem mes tyre kërkon një vizion të qartë të bazuar në njohje kapilare të territorit dhe me mbështetje dhe kontribut aktiv dhe të vazhdueshem nga institucionet vendore,

qytetarët, bizneset, pronarëve, shoqëria civile, planifikuesët, etj.

Strategjia e ardhëshme e zhvillimit të territorit të qytetit të Durrësit, do të shihet si lexim dhe mirëkuptim i kësaj shumëllojshmërie. Ajo do të duhet:

- të sigurojë qasjen e qytetareve në të mirat e nevojshme (ujë, ushqim, komunikim dhe energji);
- të krijojë kohezion mes flukseve përmes përmirësimit të infrastruktures;
- të maksimizojë efektet pozitive të natyrës në jetesën e qytetareve; dhe
- të përfitojë në maksimum nga pejsazhi aktual urban dhe tendencat në të ardhmen për një zhvillim harmonik të territorit.

Analiza metabolike e Bashkisë së Re do të bazohet në analizen e zonës funksionale por në këto etape, Bashkia nuk shikohet si një bashkësi prej gjashtë njësish administrative, por si një organizëm i vetëm ku çdo zonë ose grup popullate ka të njëjtat raporte me territorin dhe me administratën lokale. Analiza nis me elementët formues urbane, si zhvillimi urban, turizmi, bujqësia, infrastruktura, uji, mjedisi & natyra etj, për të kuptuar më mirë përse-të e nevojitet së një strategjie territori për bashkinë dhe për të kuptuar më mirë terrenin e ndërtimit të strategjive afatgjata për zhvillim.

II.1. Analiza e Përgjithshme e Gjëndjes Ekzistuesë të Territorit

Bashkia Durrës shtrihet nga kepi i Rodonit në veri-perendim deri tek Prroi i Agait pas shkëmbit të Kavajës në jugperendim. Ka një sipërfaqe prej 430km² një lartësi mesatare mbi nivelin e detit 2-6 metra. Ajo kufizohet me Bashkinë Kurbini në Veri, me Bashkitë Krujë, Vore dhe Shijak në Lindje si dhe me Bashkitë Tiranë dhe Kavajë në jug dhe juglindje.

Bashkia e Durrësit³⁰ është pjesë e Qarkut të Durrësit dhe përbëhet nga 6 njësi administrative (NJA): Durrës, Sukth, Ishëm, Katund i ri (KiR), Rrashbull dhe Manëz. Në përzierje të tyre këto NJA përfshijnë gjithsej 3 qytete dhe 40 fshatra (si dhe gjashtë rajone dhe 14 lagje për Durrësin).

Nga pikëpamja fizike, territori i bashkisë karakterizohet nga një terren bujqësor në pjesën e saj më të madhe, ku mbizoterojnë fushat e Katundit të Ri, Sukthit dhe Manës. Përmes tyre kalon lumi Erzen, i cili shërben edhe si kufizues midis njësive administrative Sukth dhe Katund i Ri. Në pjesën veriore dhe lindore territoret fushore kufizohen me vargun kodrinor të Manës dhe Ishmit, me një lartësi deri në 269m mbi nivelin e detit, të cilat pozicionohen si kurore natyrore e gjirit të Lalezit. Në pjesën jugore, dhe konkretisht në Rrashbull, kemi një ngritje graduale të terrenit në formacionet kodrinore të Arapajt, të cilat luajnë rolin e kufizuesit natyror të “fushës” së Durrësit. Një tjetër element i dukshëm territor formues në këtë Bashki është vargu kodrinor i “Currilave” i shtrirë në pjesën veri-perendimore të qytetit të Durrësit. Ky varg kodrinor shërben si një barriere natyrore ndaj erërave detare për qytetin e Durrësit dhe zonave në veri të tij.

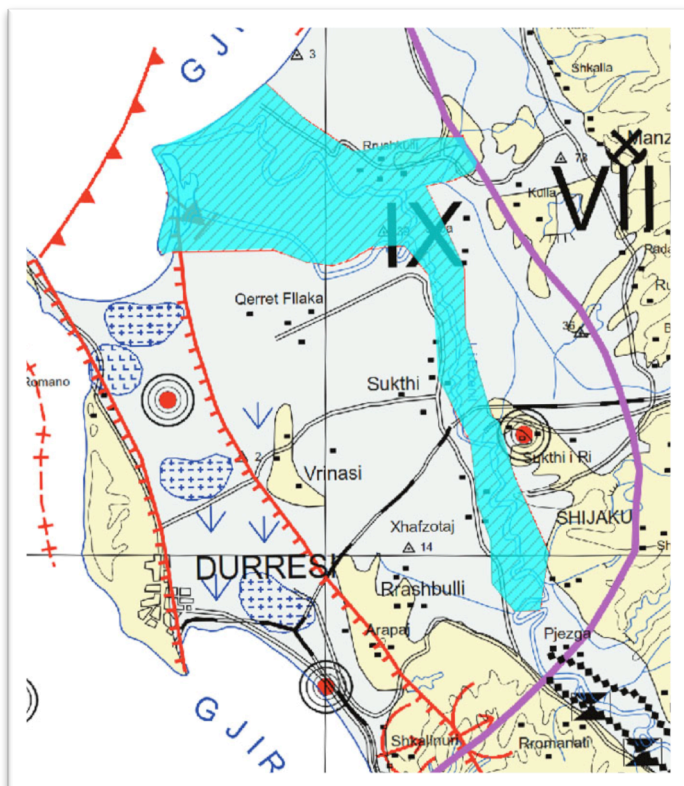
II.2.Rreziqet natyrore³¹

Bashkia e Durrësit ndodhet në një zonë të ndjeshme rreziqesh natyrore. E ndodhur mes ujërave dhe mbi ujëra – deti në perendim me lumenjtë që e përshkojnë si dhe niveli i lartë i ujërave nëntokësore - dhe në një terren kodrinor të reshqitshëm, Durrësi është gjithashtu subjekt i erërave dhe qender e lëkundjeve sizmike në vend. Ndryshimet klimatike dhe crregullimi i motit – me shira të shkurtra po të rrembyeshëm – si dhe veprimi shkatërrues i njerezve në dy dekadat e fundit në basenet ujë-mbledhëse dhe në shtretet e lumenjve, e bëjnë të domosdoshëm marrjen parasysh të rreziqeve natyrore në planet e zhvillimit urban të Bashkisë Durrës.

³⁰Ligji nr. 115/2014 “Për ndarjen administrativo-territoriale të njësive të qeverisjes vendore në Republikën e Shqipërisë” 31.07.2014

³¹sipas studimeve të Sherbimit Gjeologjik Shqiptar

Zona e permbytjeve – sipas ShGJSH- i gjithë korridori pergjate lumit Erzen, duke filluar nga

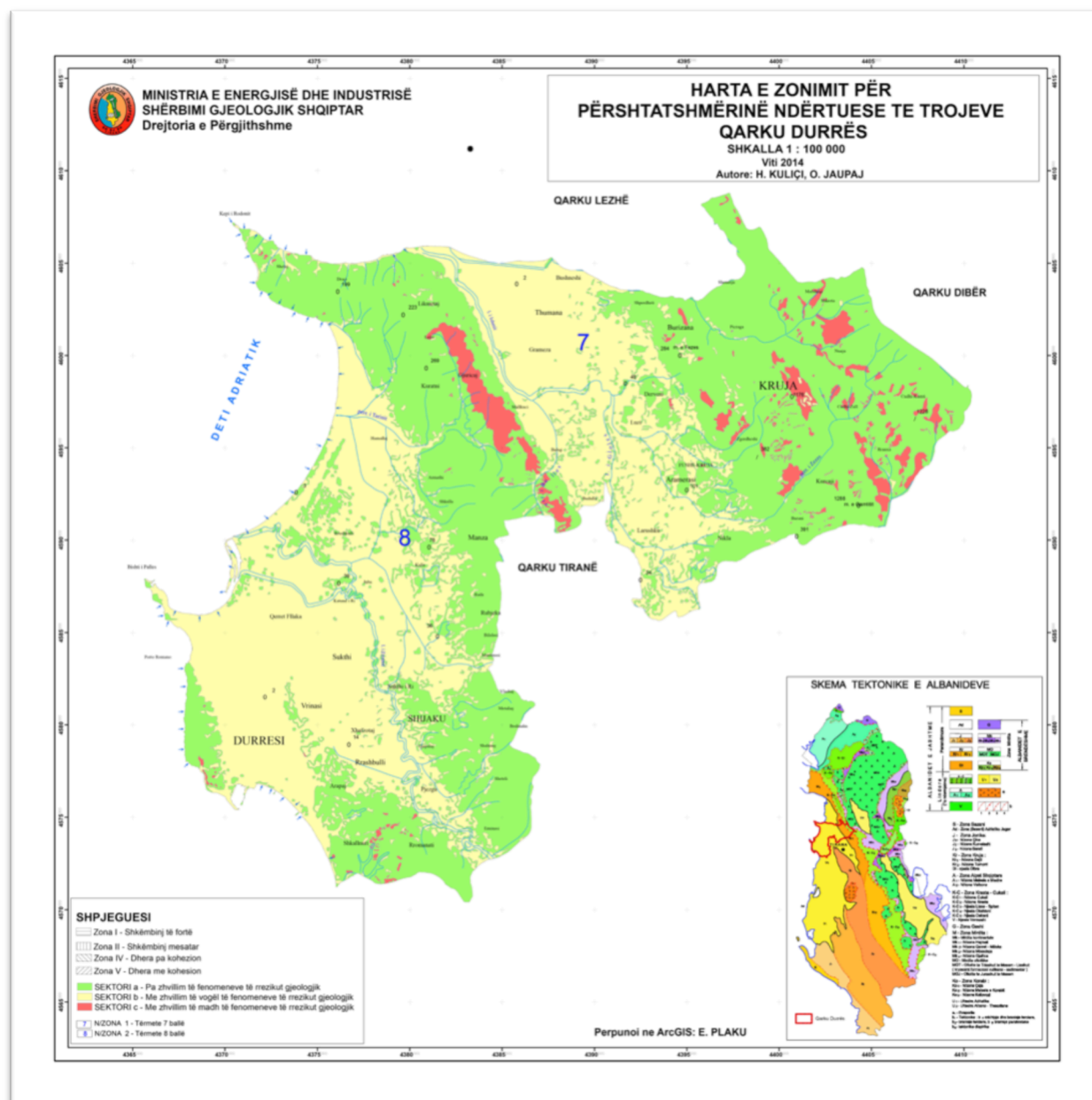
pjesa perendimore e kodrave te Shijakut dhe duke vazhduar duke u zgjeruar gradualisht ne gryke-derdhjen e lumit, rrezikohet nga fenomeni i permbytjeve periodike. Kjo zone perkon edhe me nje korridor urban te populluar mes Rrashbullit, Sukthit, Katundit te Ri, dhe Rrushkull, qe eshte dhe poli i dyte urban nga rendesia ne Bashkine e re. Permbytjet e Janarit 2016 ne Sukth dhe KiR konfirmojne rendesine e ketij problemi. Sipas nje komunikate te Ministrise se Bujqesise³², me date 7 janar 2015 ishin permbytur në Rrashbull 40 hektarë, në Sukth 25 hektarë, në Ishëm 200 hektarë (perfshire dhe nje sasi toke te papercaktuar ne Gjuricaj).

Harta e zones potenciale te permbytjeve te lumit Erzen, e evidentuar me ngjyre te kalter. Burimi Sherbimi Gjeologjik Shqiptar – Harta e Rrezikut Gjeologjik Shqiptar

Zonat me zhvillime te medha te fenomeneve te rrezikut gjeologjik – ne territorin e Bashkise Durrës jane te evidentuar disa zona specifike, te cilat paraqesin rrezikshmeri per sa i perket mundesise se ndertimeve te reja. Konkretisht behet fjale per pjesen e kodrave te Currilave,

³²<http://sot.com.al/aktualitet/ministria-e-bujqesisë-raporton-dëmet-e-resheve-ja-sa-sipërfaqe-toke-të-mbjellë-janë>

, kreshten e kodrave te Ishmit pergjate fshatrave Mallkuç, Gjericaj dhe Lalez. Pervec ketyre jane te evidentuara si te rreshqiteshme edhe nje seri zonash ne zonen kodrinore te Arapaj, ne jug te territorit te Bashkise se re.

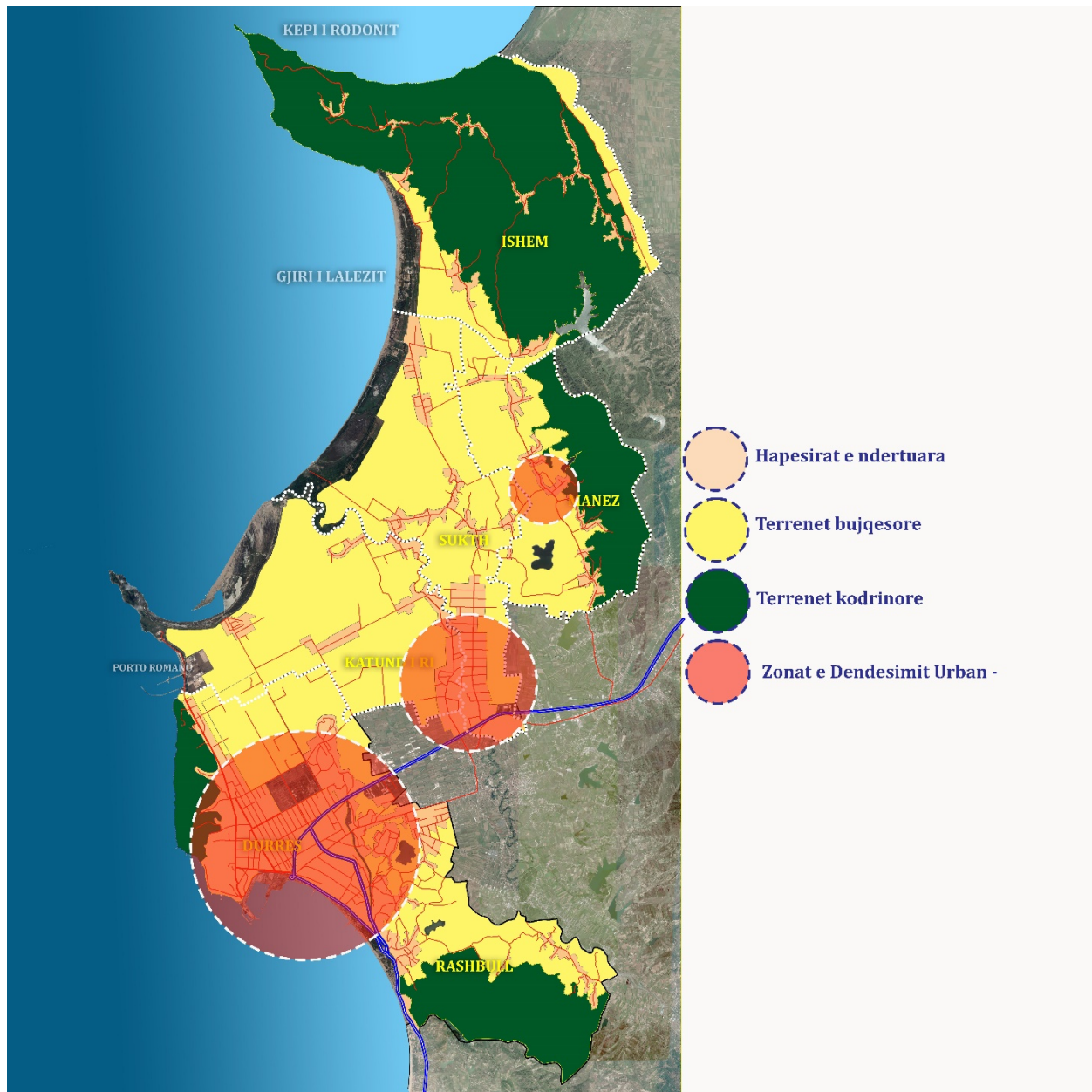
II.3. Tendencat e Renda te Zhvillimit: drejt Struktures Urbane Optimale

Qyteti i Durrësit koncentron 65% te banoreve. Nqs i shtojme dhe qytezen e Rrashbullit e cila nuk ka ndarje natyrore me pjesen jugore te Durrësit, atehere qyteti i Durrësit koncentron 78.4% te popullates se te gjithë Bashkise. Koncentrimi i dyte urban eshte ne zonen qe perfshin Sukthin dhe Katundin e Ri. Te ndare nga morfologjia e terrenit ne dy njesi administrative, ne Bashkine e

Re sipërfaqet urbane të Sukthit dhe KiR bashkohen në mënyrë të natyrshme në një entitet urban me hedhjen e disa urave mes Erzenit.

Në Bashkinë Re shohim një ndërthurje të dimensionit administrativ në përputhje me zhvillimin urban dhe shërbimin ndaj qytetarit, me dinamikën e zhvillimit demografik dhe të biznesit. Në optikën e analizës metabolike, në kemi identifikuar tre tendenca egzogjene afatgjata të zhvillimit urban - që do të kushtëzojnë shkallën e suksesit të zhvillimeve në gjashtë sektorët e përzgjedhur në PPK - si më poshtë:

- i. *Rrashbulli si lagjia Nr. 6 e Durrësit.* Zhvillimi aktual i sipërfaqes urbane tregon një bashkim funksional të Rrashbullit me pjesën jugore të qytetit të Durrësit. Qyteza e Rrashbullit nuk ka asnjë ndryshim morfologjik me lagjet jugore të qytetit.
- ii. *Qyteti KIS.* KiR dhe Sukthi janë morfologjikisht e njëjta zonë urbane. Qendrat administrative kanë një distancë prej vetëm disa km, dhe ndahen me Lumin e Erzenit. Te dy pjesët kanë profil ekonomik të orientuar nga bujqësia (me Sukthin me të zhvilluar në drejtim të industrisë së lehtë dhe me pozite me avantazhuese ndaj akseve rrugore kombëtare). Lidhja e dy zonave urbane me ura kembësore dhe të pakten një ure shtese për automjete do të përmirësojë flukset lokale si: a) lëvizjen me fluide të personave mes dy zonave; b) shkurtonte kostot e lidhjes së KiR me autostradën për personat dhe bizneset e KiR; c) krijonte kushtet për ngjizjen e një bashkësie urbane mes dy zonave duke thjeshtuar transportin dhe duke eliminuar pengesën natyrore të Erzenit. Në optikë afatgjatë, shërbimet administrative mund të ofrohen vetëm në një qendër administrative duke ekonomizuar kostot perkatese;
- iii. *Shkafanë – veri i Manzes* si zonë shërbimesh për pjesën veri-perëndimore të Bashkisë. Funksionalisht kjo zonë përbehet nga tre pjesë: a) zona bregdetare që ka njohur një zhvillim të madh 10 vitet e fundit të përkatës në zhvillim urban të Shkafanës dhe të plazhit të Gjirit të Lalzit; b) qyteza Ishem si qendër administrative e përbërë nga kater fshatra me rreth 4.000 banorë por që nuk ofron aktualisht të ardhme ekonomike; dhe c) pjesa lindore e kodrave i.e. Gjuriçë e teposhtë, që historikisht komunikon mes flukseve ekonomike me Fushe Krujen dhe me fushën e Lezhës. Dinamikat demografike dhe ekonomike na vendosin në një skenar ku qendra biznesore e veriut të Bashkisë rrotullohet rreth Shkafanës ndërsa Ishmi vazhdon të ofrojë shërbime administrative.

II.4. Analiza Historike e Zhvillimit Urban te Durrësit: nga Porti-Qytet ne Qytetin si Platforme Shkembimesh ne nivel Ballkanik

Profili socio-ekonomik, demografik dhe urban i zones se Durrësit eshte i kushtezuar ne menyre absolute nga zhvillimi i portit te Durrësit. Porti si platforme shkembimesh i ka ofruar qytetit burimet kryesore te nevojshme per jetese: shumicen absolute ne energji, uje, burime natyrore, ushqime, si dhe ka prodhuar shumicen absolute te mbetjeve. Ne shkembim qyteti i ka ofruar ketyre flukseve, sherbimet e nevojshme per aktivitetet ekonomike perkatese dhe per qytetaret (perfshire dhe vizitoret). Evolucioni i struktures urbane te Durrësit (zenia e siperfaqes,

dendesia, zhvillimi i poleve urbane) ka ndjekur historikisht evolucionin e flukseve nderkombetare. Si pasoje zona urbane ka ndjekur ne menyre gati te njetrajteshme variacionin e flukseve te shkembimeve mes Evropes dhe Azise se Vogel, qe nga koha e Perandorise Romake. Nderkohe duke pasur parasysh rendesine e vogel te hinterlandit shqiptar ne flukset socio-ekonomike – perfshire dhe Tiranen deri ne 1912 – ka qene qyteti i Durresit poli urban qe ka kushtezuar prej dy mijevecareve zhvillimin e, dhe shkembimet me, zonen e ngushte perreth saj.

Konkretisht levizjet demografike te Durresit kane pasqyruar poziten dhe rolin e portit mes dy aneve te Adriatikut dhe bile mes dy perandorive, asaj romake dhe asaj bizantine. Nga kjo periudhe daton dhe Via Egnatia qe lidhte Durresin – Konstandinopoje qe eshte dhe rruga e pare nderkombetare prej nga vjen dhe germa “E” si shenje nderkombetarisht e pranuar per te shenjuar autostradat. Nga 60,000 banore dhe me nje urbanistike moderne per kohen, me nje amfiteater me 15,000 vende (nga me te medhenjte ne rajon), Durresi tkurret ne 8,000 banore ne fund te periudhes otomane. Pavaresia e Shqiperise dhe ri-vendosja e lidhjeve me Evropën ri-gjalleron portin dhe qytetin. Komunizmi, izolimi dhe ideologjia e mbeshtetjes ne forcat e veta e kthen Durresin nga qytet-porti hapur drejt Mesdheut ne qytet industrial i planifikuar nga Tirana dhe ne funksion te nje ekonomie te mbyllur.

Aktualisht, sipas Axhendes se Berlinit, Bashkia Durres ndodhet ne kryqezim te akseve nderkombetare evropiane dhe rajonale Veri – Jug dhe Lindje – Perendim. Vertikalisht Durresi eshte ne mes te Autostrades Blu qe lidh Kroacine me Greqine; ndersa horizontalisht eshte porta hyrese / dalese ne korridoret qe lidhin me detin Adriatik, Kosoven dhe Maqedonine. Profili i platformes hyrese / dalese te flukseve & korridoreve ballkanike (Kosove, Serbi, Maqedoni) ne transport dhe energji, eshte parametri i pare kushtezues i politikave zhvillimore te Durresit.

Ne planin kombetar Tirana dhe Durrësi janë dy pole urbane qe vitet e fundit jane gati lidhur mes tyre ne nje kordon pergjate autostrades ne funksion te aksesibilitetit tek flukset e transportit, energjise dhe qendrave urbane nga ana e fuqise punetore dhe konsumit. Ky realitet eshte njohur ne planin zhvillimor Durana. Plani Tiranë-Durrës orienton përdorimin dhe shfrytëzimin e kësaj zone si dhe synon te krijoje infrastrukturën e përshtatshme për një zhvillim të qëndrueshëm. Ne kete nivel, zhvillimi i Sukthit si pol lokal i fokusuar ne bujqesi i jep mundesi Durresit te zgjerohet duke adoptuar nje strukture zhvillimi urban ne forme policentrike parciale (Durres + Sukth / KiR) pergjate korridorit te biznesit Durana.

Ne nivel lokal, vetem NjA Durres dhe NJA Ishem kane te miratuar IPV ne KKT. Në të dy planet janë përcaktuar vizionet dhe politika e zhvillimeve territoriale të tyre, si rritja e kapaciteteve të shërbimeve mbështetëse ndaj turizmit, bujqesise, rritja e shërbimeve ekonomike te organizuara pergjate akseseve të rrugëve kryesore urbane, të zonave periferike të banimi, etj. Një pjesë e këtyre politikave do të vazhdojnë të trajtohen dhe si pjesë e këtij dokumenti. Megjithate edhe ne keto njesi janë kryer investime kryesisht në drejtim të infrastukturës së banimit jo në përputhshmëri me planet e miratuar. Ne kete nivel, qasja metabolike sugjeron nje zhvillim urban me nje pol zhvillimor ne Durres, dhe nje kombinim pol sekondar / korridor transporti per Sukthin dhe Shkafanen (ose Kullen nqs konsiderohet zhvillimi i poleve te reja urbane).

II.5. Konkluzione: Durresi si platforme strategjike shkembimesh nderkombetare

Analiza metabolike e Bashkise Durres identifikon tre plane te mbivendosur faktoresh kushtezues te zhvillimit te saj territorial: nderkombetar, kombetar dhe lokal.

Niveli *nderkombetar* ndjek politikat evropiane te konektivitetit sic percaktuar ne Axhenden e Berlinit dhe te rrjeteve baze (Core Networks, TEN-T, PEI, etc). Ne kete nivel porti i Durresit, rrjetet e magfazimimit & shperndarjes te energjise, transportit , etj pritet te ofrojne tregun dhe kerkesen per infrastrukture, sherbime logjistike dhe financiare te nivelit evropian. Financimi i ketyre zhvillimeve do te varet ngapolitikat mbeshtetese kombetare dhe lobimi ne nivelet evropiane.

Ne planin *kombetar* eshte Durana - nderveprimi socio-ekonomik i Durresit me Tiranen pergjate autostrades dhe roli i saj si shtylla kurrizore e zhvillimit te vendit - qe do te ndikojne ne zhvillimin ekonomik te territorit te Bashkise (nga Vora ne Shkozet) dhe qe do te ndikojne direkt polin e ri urban te KIS. Ne kete qasje, jane me interes dhe mundesite qe ofron potenciali turistik i Durresit permes turizmit cilesor detar ne Kallm dhe ne zonen e Ishmit, dhe atij kodrinor ditor ne kodrat e Manzes dhe Ishmit adresuar kryesisht banoreve te Tiranes.

Ne nivelin *lokal* vihen re tre tendenca te renda ne zhvillimin e territorit bashkiak bazuar ne evolucionin e tre poleve urbane: a) rritjen e dendesise hapesinore permes ndertimeve te reja dhe zmadhimin e “njolles” se qytetit te Durresit nepermjet bashkimit te Rrashbullit; b) krijimin e qytezes KIS permes bashkimit te Katund i Ri – Sukth, permes rritjes dhe permiresimit te qasjes cilesore ne akset e komunikimit dhe sherbimet urbane; dhe, c) krijimin e nje poli te ri aktiviteti demografik, ekonomik dhe mbeshtetje logjistike te turizmit plazh dhe kodrinor ne zonen e Shkafane / Kulle, permes dendesimit & diversifikimit urban, si dhe permiresimit te rrjetit te transportit. Keto tre pole zhvillimi do te kushtezojne intensitetin e flukseve brenda territorit te Durresit.

Gjashte fushat zhvillimore te perzgjedhura per te orientuar te ardhmen e Bashkise Durres do te duhet te nderthurin kompleksitetin e planifikimit dhe te zbatimit te politikave ne keto tre nivele, se bashku me nevojen per burime njerezorete kualifikuara, qasje ne financime kombetare dhe nderkombetare dhe lobim efikas ne nivelet kombetare dhe ato evropiane.

KAP III. NDARJA E TERRITORIT SIPAS PESE SISTEMEVE BAZË

Shenim. Ky kapitull konsiston në studimin për ndarjen / përcaktimin e territorit në bazë të 5 sistemeve: i) Urban; ii) Natyror; iii) Bujqësor; iv) Ujor; dhe v) Infrastrukturor. Këtu sa i përket strategjisë territoriale do të bëhet një përcaktim i përgjithshëm i sistemeve me elementët kryesorë pa hyrë në detaje.

Ky studim ilustron me harta të cilat nuk do përpunohen nga asistencë e DLDP pasi kjo do parashikohet të realizohet nga kompania konsulente që do kontraktohet për hartimin e PPV. Gjithsesi sqarojmë që gjithë informacionet dhe analizat që disponohen dhe referohen në PZF, të cilat ndihmojnë në përgatitjen e këtij kapitulli do vihen në dispozicion të MZHU³³.

Zhvillimi i mëposhtem ndjek udhëzimet e mësipërme.

III.1. Sistemi Urban (SU)

Sistemi Urban formohet nga bashkimi i territoreve urbane dhe kufizohet nga vija e gjelbër. Bashkia e re Durrës, gjatë 20 viteve të fundit ka qenë subjekt i një transformimi të thellë urban, gje që ka ndryshuar strukturën e tokës në hapësirë, dendësi, larmi funksionesh, dhe pabarazi të theksuara në qasjen në shërbime.

Ndryshimi ka prekur sidomos qytetin e Durrësit, dhe zonat bregdetare në jug duke filluar nga Porti dhe duke zbritur deri në jug përgjatë periferise urbane të qytetit të vjetër në lindje deri në skajin e kepit bregdetar. Kjo është zona ku urbanizimi është shumë aktiv, duke rezultuar në vlerën e lartë të tokës dhe ndërtimit me efektet e saj kritike mbi cilësinë e jetës urbane (mungesa e shërbimeve urbane, infrastrukture rrugore sipas standardeve, mungesa e parkingeve të makinave dhe shërbimeve komunale).

Ky aktivitet urban i pakontrolluar ka degraduar mjedisin e turizmit të rres të bashkisë (Durrës dhe Rrushbull) duke e orientuar drejt turizmit masiv me vlerë të shtuar të ulet, për shkak të zhvillimit masiv të hoteleve, komplekseve të banimit dhe restoranteve me nivel cilesie bazike. I njëjti konstatim aplikohet dhe për zonën informale të Kenetes ku urbanizimi i pakontrolluar ka ndikuar direkt në cilësinë e shërbimeve dhe të jetesës së banorëve.

Për më tepër, zona bregdetare kërcënohet nga rreziku i lartë i rrëshqitjes së tokës si pasojë e mungesës së ekuilibrit hidro-geologjik të shkaktuar nga ngritja e ndërtesave të larta në shpatet e kepit bregdetar. Ato gjithashtu kanë degraduar thellësisht vlerat historike, mjedisore dhe të peisazhit. Këto zhvillime të reja kanë filluar duke “ngrënë” deri në një rrip të ngushtë të zonës bregdetare përgjatë bregdetit lindor (drejt Curilave). Në të njëjtën kohë, vendbanimet e reja me

³³TORs “Per Transformimin dhe Integrimin e Programit të Zonave Funksionale në Strategjinë Territoriale të Qeverisjes Vendore si Pjesë e Planit të Përgjithshëm vendor (PPV)” për Bashkinë Durrës pp 4, mes dldp dhe CDI

densitet të ulët kanë kolonizuar pothuajse të gjithë kepin, veçanërisht në zonat më të afërta me qendrën e qytetit. Vetëm shpati me i pjerret i kodres ka shpëtuar nga mbushja të plotë.

Ne NJA e tjera, vlen te permendet zhvillimi i plazhit te Lalzit (bazuar ne PLL te Ishmit) qe tani duhet te integrohet ne strategjine e turizmit te gjithë zones. Po ashtu vlen te permendet dhe potenciali i Kulles si nyje ku kryqezohen flukset e transportit ne nivel lokal, dhe ne distance gati optimale me Manzen dhe Plazhin e Ishmit. Dhe pse aktualisht me densitet urban te ulet, konfigurimi special dhe vendosja gjeografike ne nje nyje transporti lokal, i jep kesaj pike gjeografike nje potencial te larte per te qene nje pol urban me nje shperndarje funksionesh special optimale (residenciale, punesim dhe sherbime) ne distance te volitshme transporti.

III.2. Sistemi Turistik / Natyror (STN)

Sistemi natyror përbëhet nga peisazhet, hapësirat e paprekuara të natyrës, korridoret ekologjike dhe hapësirat që kanë një kategori bazë të përdorimit “natyrë” dhe në përputhje me legjislationin respektiv.

Bashkia Durrës shtrihet ne nje formacion gjeologjik ne forme “luge” ku “bishti” eshte korridori Tirane – Durrës i ilustruar nga autostrada. Duke ndjekur kahun e akrepave te ores, ajo rrethohet me kodrat e buta te Ishmit dhe Manzes ne harkun veri-perendim deri ne veri-lindje; i le vend “bishtit te luges” ne zonen mes Manzes dhe autostrades, per tu ri-ngritur prape ne kodrat e Arapajt. Ne mes ndodhet zona bujqesore e KIS dhe zona urbane e Durrësit (zona e Kenetes ndodhet deri ne -3 m nen nivelin e detit).

Ne kete kontekst, korridoret natyrore jane nderprere nga ndertimet urbane dhe / ose nga zgjerimi i tokes bujqesore. Si rezultat i parcelizimit dhe bujqesise intensive eshte prekur komunikimi i zonave te gjelbra te kodrave te Ishmit / Manzes me bregun e detit. I vetmi korridor i gjelber brenda territorit te Bashkise eshte nje zone e ngushte rreth tre km qe lidh kodrat e Manzes me ato te Ishmit³⁴.

Nga ana tjeter “abandonimi” nga njeriu i kodrave te Kallmit – jo me larg se tre km nga qendra e qytetit te Durrësit - ka krijuar nje mjedis natyror me vlere te rralla turistike qe duhet te mbrohen dhe te promovohen. I njeiti fenomen verehet dhe ne kodrat e Ishmit, te Manzes dhe te Arapajt.

Sot turizmi ne bashkine e re te Durrësit perbehet ne menyre dermuese nga turizmi sezonal i cilesise se ulet prane detit dhe reres. Plazhi i Durrësit dhe ai i Rrashbullit ofrojne kushte popullore per pushuesit vendore dhe shqiptaret nga Kosova dhe Maqedonia. Zhvillimi i eger urban ka ngurtesuar miliona euro ne apartamente me cilesi te ulet, dhe shpesh te pashitura. Ky peisazh ndryshon ne plazhet e Ishmit i cili po orientohet drejt nje turizmi elitar. Nje element tjeter komplet i pashfrytezuar eshte klientela e krocierave qe ankorohen ne Durrës. Potencial te mirefillte ofron dhe hinterlandi durrsak me kodrat e buta dhe itineraret me vlere arkeologjike, historike dhe natyrore.

³⁴ pjesa kryesore e ketij korridori natyror ndodhet ne Bashkine Kruje, nga ku konkludohet rendesia e koordinimit te menaxhimit te STN ne forume nder-bashkiake

Ne menyre paradoksale, abandonimi hapësirës – kryesisht mungesa e rrjeteve të transportit që veshitëson qasjen e njerezve – ka inkurajuar ri-gjerërimin e natyrës dhe zhvillimin e sistemeve “ishullore” natyrore me vlera për biosferën dhe turistike. Kushti *sine-qua-non* i zhvillimit të aktiviteteve turistike në keto zona duhet të jetë impakti i tyre minimal mbi habitatin natyror. Në praktike kjo përkethehet në korridore trekking / bicikletash, në aktivitete relaksuese buze rezervuareve / liqeneve artificiale, dhe në ndertime minimaliste “te padukshme” për ambientin për një klientele të profilizuar drejt respektit ndaj natyrës dhe cilesise se larte te sherbimeve turistike.

III.3. Sistemi Bujqësor (SB)

Sistemi bujqësor përbëhet nga toka bujqësore, e zënë me bimët e arave, pemishtet, vreshtat dhe ullishtat, dhe që ka veçori thelbësore të saj pjellorinë. Ketu përfshihet dhe blegtoria dhe gjeja e gjalle. SB formohet nga bashkimi i tokave me kategori bazë të përdorimit të tokës “bujqësinë”. Ky system është rezultati i ndërveprimit në kohë mes aktiviteteve njerëzore për kultivim dhe ndërtim me karakter bujqësor në territor, përfshire dhe kanalet & rezervuaret.

Fondi i tokës bujqësore në Durrës ka ardhur duke u rrudhur. Zhvillimi urban i pa-planifikuar ka ulur sipërfaqen e disponueshme dhe e ka copezuar atë. Për më tepër dekadat e fundit nuk është investuar në mirëmbajtjen e sistemeve të vaditjes dhe kullimit. Por megjithatë edhe pse aktiviteti ekonomik “Bujqesi, Pyje, Peshkim” rezulton me vetëm 1,3% të subjekteve të Durrësit, ai është shumë i rëndësishëm për të ardhurat e banorëve në zonat e Katundit të Ri, të Manzës dhe Sukthit. Nqs heqim sektorin e “sherbimeve” (ku futen dhe administrata) në Bashkinë Durrës, sektori bujqësor ofron shumicën e vendeve të punës për Sukthin (26,3%), Ishmin (31,6%), Katundin e RI (23,4% ose 0,6% me pak se industria) dhe Manëz (53,5%). Dhe pse në vlerë absolute keto shifra mund të mos kenë rëndësi, aktiviteti i bujqësisë mbetet jetësor për punësimin si dhe për ekonominë familjare të këtyre zonave, kryesisht sic vërehet tek shifrat e të vetë-punësuarve dhe të kontribuesve familjare.

Shumica e fermerëve u shesin produktet e tyre blerësve që do të udhëtonin në fermën e tyre nga Tirana ose Durrësit. Tregjet provizore gjenden në Sukth për shitjen e produkteve bujqësore dhe shumica ndodhin gjatë fund-javave. Këto tregje kanë tendencë për të shërbyer perkohësisht popullsisë vendase por nuk duket të kenë aftësi për të tërhequr njerëz ose blerës nga rajone të tjera. Një praktikë shtesë konsiston në dërgimin e produkteve në tregun e Shkozetit ose në lehtësirat frigoriferike në Rrashbull. Tregu i Shkozetit përdoret nga fermerët që vijnë nga Manza, Sukthi, Katundi i Ri dhe Rrashbulli.

Pesha specifike e ulet e mekanizimit të proceseve të tilla si mbjellja (9.2%) dhe korrja (6.7%) prek eficienten. Burimi i kësaj situatë duhet kerkuar në madhësinë e fermës si sipërfaqe toke në dispozicion. Nga llogaritjet tona indirekte madhësia mesatare e fermës në këto bashki është 1.43 ha³⁵, me minimum mesataren e fermës së Komunes Ishëm prej 0.91 ha (për arsye të terrenit kodrinor) dhe maksimum mesataren e fermës në Sukth prej 1,61ha. Sdëq ky parcelizim mund të

³⁵ Madhësia mesatare e fermës në qarkun e Durrësit³⁵ është 1.14 ha (nga 1.21 ha që është mesatarja në shkallë vendi).

shfrytëzohet për kultivimin e kulturave intensive si psh perimet. Brenda sektorit të perimeve një nen-dege e rendesishme e tij është kultivimi i tyre në sera. Sektori i serave është mjaft i shtrirë në këto zone funksionale dhe përben gati 42% të shtrirjes së tij në nivel qarku.

Prej këtej nxjerrim konkluzionin që Bashkia do të duhet të ketë prioritet, së pari ruajtjen e fondit të tokës bujqësore; së dyti ri-kualifikimin e sistemeve të ujitjes / kullimit; së treti rritjen e sipërfaqes mesatar të parcelave; së katërti inkurajimin e kultivimit të produkteve intensive & të adaptueshme për konsum në tregjet e qytetit (si psh perimet & vera, etc); së pesti zhvillimin e tregjeve dhe sistemeve logjistike për të afruar këto produkte sa më afër konsumatorit kombëtar dhe ndërkombëtar. Në fundi Bashkia duhet të fokusohet në krijimin e fermave të mëdha bujqësore e blektorale në mënyrë që të rritet përdorimi i mekanikës bujqësore e për rrjedhojë të lehtësohet puna e gjallë e fermerëve e të sigurohen rendimente më të larta.

III.4. Sistemi Ujor (SU)

Sistemi ujor është tërësia e burimeve nëntokësore dhe mbitokësore ujore, që përmban të gjithë trupat ujorë, përfshirë brigjet sipas përcaktimeve të legjislacionit të posaçëm. Sistemi ujor formohet nga rrjeti me kategori bazë të përdorimit të tokës 'ujë'.

Sistemi i ujërave në Bashkinë Durrës përbëhet nga ujrat detare, ato të lumenjve dhe të perrenjve, ujrat sipërfaqësore (kryesisht rezervuarët) dhe ato nëntoksore (*aquifer*). Këtu mund të përfshijmë dhe ujrat e përdorura të destinuara për shkarkim ose ri-ciklim (total ose të pjesshem).

Deti kufizon pjesën perëndimore të Bashkisë. Ai shërben si korridor lidhës (vetëm) për transportin ndërkombëtar, si pjesë organike e sistemit turistik, dhe si burim të ardhurash nga peshkimi. Ujërat e detit vuajnë nga ndotjet e anijeve, nga prurjet e ndotura të lumenjve dhe deri vonë dhe nga shkarkimet e ujërave të pa-trajtuara.

Lumi më i rendesishëm që përshkon Bashkinë Durrës është Erzeni (lumi Ishëm prek pak fshtin Gjericaj në kufi me Krujen). Zona e tij ujë-mbledhëse është kryesisht në Malin e Kerrabes dhe në malesinë e Tiranës. Erzeni ushqehet nga disa burime nëntokësore por mbi të gjitha nga reshjet e shiut. Ky profil, i inkurajuar dhe nga ndryshimet klimaterike, nga shpyllezimi i shpatëve të zonave ujë-mbledhëse të Krrabes dhe malesisë së Tiranës dhe nga ndertimet në luginën e lumit, kanë rritur amplitudat e shkarkimit. Si pasojë probabilitetit i prekjes i zonës urbane të KIS nga Erzeni është rritur. Ndryshimin e prurjeve të lumit e ndjen dhe bujqësia dhe hortikultura. Por rendesi shumë e madhe ka impakti që përmblytjet eventuale mund të kenë në sistemet e ujit të pjesshem, ndotje e aquifereve dhe në shkarkimet.

Durresi është i pasur në ujra sipërfaqësore në formën e *rezervuareve*, kryesisht për mbledhjen e reshjeve të shiut dhe përdorimin e tyre për vaditje. Ato gjenden në pjesën veriore të Bashkisë në kodrat e Ishmit dhe të Manzes. Nder më të rendesihmit janë: liqeni i Topanës në kodrat e Ishmit; liqeni i Fush-Krujes që gjendet në kufi të Shkafanës dhe që shtrihet në bashkinë e Durresit dhe të Krujes; dhe liqeni i Manzes që është më i vogli. Vitet e fundit këto liqene janë kthyer në vemendjen e banorëve të zonës, kryesisht për aktivitete sporadike turizmi dhe për

rritjen e peshkut të ujrave të embla. Potenciali i tyre turistik dhe si reserve ujore është i nënshrytezuar.

Qyteti i Durrësit dhe zona e ngushtë përreth shtrihen mbi një *aquifer* të rëndësishëm. Kjo situatë duhet të menaxhohet me kujdes për arsye të rritjes së pritshme të nivelit të detit si pasoje e ndryshimeve klimatike. Gjithë pjesa perendimore e qytetit (mes fshatit Rinia e deri në autostradë, përfshirë dhe zona e ish-Kenetes) ndodhet nga -1m deri në -3m në nivelin e detit. Cdo rritje e nivelit të ujrave nëntokesore do të prekte direkt këtë zonë dhe qendrat urbane.

Persa i perket *ujit urban dhe ujit të përdorur*, aktualisht Shoqëria Ujësjellës-Kanalizime Durrës siguron shërbimin e furnizimit me ujë dhe kanalizime për të gjithë bashkinë (përvet pjesën jugore të Rrashbullit). Sasia ditore e furnizimit për të gjithë sistemin është 74,000m³.

Projekti më i rëndësishëm është marrëveshje midis Qeverisë Shqiptare dhe Bankës Botërore për US\$ 85 milion. Linja e re do të përmirësojë shumë shërbimin e furnizimit të qytetit dhe zonës së plazhit. Gjithashtu, synohet përmirësimi i furnizimit me ujë në të gjithë zonën rurale nëpërmjet ndërtimit të linjave të reja të transmetimit dhe rezervuarëve për çdo fshat. Ky projekt do të përmirësojë gjithashtu dhe Rrjetin e Largim / Grumbullimit të Ujërave të Ndotura, fokusuar në ndërtimin e rrjetit sekondar dhe terciar. Investime do të fokusohen në Rrjetin e Kanalizimeve nëpërmjet të cilit synohet të përmirësohet dhe zgjidhet problemi i kanalizimit të ujërave të zeza të zonës së Durrësit, përfshirë dhe zonën e Plazhit.

Kanalet bujqesore ujtesë dhe kulluesë sidomos në zonat informale dhe përgjatë rrugës Durrës Rrashbull përdoren shpesh për ujrat e zeza. Ato nuk mirëmbahen; bllokohen nga mbeturinat dhe shpesh ndërpriten nga ndërtimet e paligjshme. Sistemi i drenazhit nuk funksionon në mënyrë eficiente. Pa investime të rëndësishme drenazhimi i ujërave të shiut ka mundësi që të përkeqësohet me tej. Në kryeqendër janë ndërtuar drenazhe po pa marrë parasysh diversionin dhe derdhjet.

Në konkluzion, sistemi ujor është një nga sfidat strategjike urgjente të Bashkisë Durrës, për nga nivelin e sigurisë fizike dhe menaxhimit të emergjencave. Në perspektivën kohore afat-shkurter nevojitet vlerësimi i detajuar i rreziqeve që vijnë nga ndotja e detit, mos-kontrolli i prurjeve dhe shtrëtit të lumenjve dhe nga ndryshimet e ardhshme klimatike në lidhje me zonën *aquifer*. Në perspektivë afatmesme, duhet planifikuar dhe zbatuar valorizimi dhe eficientia e përdorimit të kësaj pasurie qoftë në furnizimin e qytetarëve, qoftë si input në industri dhe bujqësi.

III.5. Sistemi Infrastruktural (SIN)

Sistemi infrastrukturor (SIN) përbëhet nga rrjetet kryesore të infrastrukturës në nivel kombëtar, nivel qarku dhe vendor të realizuar me investime publike ose private, ose të dyja bashkë. SIN formohet nga rrjeti me kategori bazë të përdorimit të tokës “infrastrukturë”. Infrastrukturat publike janë tërësia e rrjeteve, instalimeve dhe stukturave që synojnë realizimin e shërbimeve publike në fushat e transportit, energjisë, ujit, komunikimit elektronik, mbrojtjes së mjedisit, administrimit të mbetjeve, mbrojtjes nga zjarri etj³⁶.

³⁶ Planifikimi dhe Zhvillimi i Territorit në Shqipëri – Udhëzues për Qytetarët, AKPT 2012

Bashkia ushtron funksionet e veta përsa i përket infrastrukturave dhe shërbimeve vendore në: i) furnizimin me ujë të pijshëm; ii) funksionimin e sistemit të kanalizimeve të ujërave të bardha, të ujërave të zeza dhe kanaleve mbrojtëse të zonave të banuara;; iv) ndriçimin e mjediseve publike; v): vi) administrimin e varrezave publike; vii) shërbimin e dekorit; viii) administrimin e parqeve, lulishteve dhe zonave të gjelbëruara publike; ix) grumbullimin, largimin dhe përpunimin e mbeturinave; dhe, x) planifikimin e territorit, manaxhimin e tokës.

Transporti është një nga perberesit me të rendesishëm të SIN. Ai përbehet nga: a) ndërtimi, rehabilitimi dhe mirëmbajtja e rrugëve me karakter vendor, trotuareve dhe shesheve publike, dhe, b) funksionimi i transportit publik urban. Në qendrat urbane të Bashkisë Durrës rrugët janë përgjithësisht në gjendje të mirë. Në 2015 ka përfunduar dhe ri-konstruksioni i sheshit qendror të Durrësit si dhe një pjesë e shetitores. Ngelet problem mire-administrimi dhe bllokimi i trotuareve, sidomos në polet urbane dytesore.

Bashkia e Durrësit është një ndër rajonet që nderthuret më mirë me rrjetin rrugor krahasuar me rajonet e tjerat të Shqipërisë. Të gjitha polet urbane janë të lidhura relativisht mirë me njëra tjetrën. Autobuzët ose minibuzët ditorë punojnë në rajon. Katundi i Ri ka autobusë ditorë që shkojnë nga qendra e komunës në qytetin e Durrësit ose bashkinë e Sukthit. Këta autobusë fillojnë nga ora 6:30 nga fshati i Qerretit, Komuna e Katundit të Ri dhe i fundit që shkon në Sukth është në orën 15:30. Ndërsa autobusët që nisen nga Durrësi për në Qerret në orën 7:00 dhe autobuzi i fundit për në Katund të Ri është në orën 17:00. Këta autobusë punojnë vetëm për fshatrat e Qerretit, Jubës dhe qëndrën e komunës së Katundit të Ri. Fshatrat e tjerë si Rinia, i cili është afër detit ka mënyrat e tij të transportit dhe nuk shkon në qëndrën e komunës. Ata e përdorin komunën vetëm për të marrë ndonjë dokument zyrtar ose për të paguar taksat pasi kanë kalim më të lehtë në Durrës.

Energjia. Në qasjen metabolike, një strategji moderne zhvillimi kërkon planifikimin territorial të një zone urbane që jo vetëm konsumon *energji*, por që edhe e prodhon, ruan, dhe e përdor në mënyrë të zgjuar dhe eficiente. Për vetë pozitën e tij gjeografik, Durrësi duhet të planifikojë gjithashtu edhe mënyrën se si flukset energjitike e përkrahin dhe se si bashkia mund të përfitojë nga to. Nëse, Porto Romano është një platformë kombëtare dhe rajonale (ref. Kosova) shkëmbimi dhe depozitimi për hidrokarburet. Në dyti, në zonën e Durrësit parashikohet të kalojë gazjellesi TAP – Veri që do të marrë gaz nga TAP për ta çuar deri në Malin e Zi. Në treti, referuar konsumit energjistik bashkia konsumi energjistik ndahe në familjar, industrial, dhe bujqësor. Familjet e Durrësit ngrohen kryesisht me energji elektrike dhe me dru. Të dy këto burime energjie vijnë nga jashtë bashkisë gjë që e bën Durrësin ndjeshmerisht deficitar. Vitet e fundit po eksplorohej energjite të rinovueshme, kryesisht diellore për ngrohjen e ujit, por përdorimi i saj ngelet embrionar. Vektor tjetër i interesit është ruajtja e energjisë urbane nepermjet uljes së konsumit dhe rritjes së izolimit të banesave. Industria (dhe me pak bujqësia) është konsumatori tjetër i rendesishëm kryesisht i energjisë elektrike. Bujqësia aktualisht konsumon karburant për makinat bujqësore dhe mazut / solar për serrat. Në të gjitha skenaret e zhvillimit konsumi i energjisë në Durrës pritet të rritet. Si pasojë theksi duhet të vihet në përdorimin e eficient të saj dhe në rritjen e pjesës së burimeve të rinovueshme.

Koncepti i “mbetjes” prek të gjitha flukset e përcaktuara për Bashkinë Durrës: çdo mall apo

sherbim që nuk riciklohet apo perdoret në mënyrë eficiente, konsiderohet “mbetje”. Përsa i përket mbetjeve të ngurta, menaxhimi i tyre është një nga kostot më të larta në buxhetin e çdo njesie vendore. Mund të flasim për “mbetje” në ujë, energji, industriale, materiale konsumi, etj. Eficienca e një procesi metabolik nuk qëndron vetëm në eliminimin e mbetjes, por në faktin se çfarë bëhet me të. Në këtë qasje bashkia mund të konsiderohet si platformë shkëmbimi ku bëhet përpunimi i mbetjeve urbane me qëllim transformimin e tyre në lende të para. Në qarkun e Durrësit llogaritet se një banor i tij “prodhon” 236 kg mbetje/vit. Sherbimi mbledhës se mbetjeve ofrohet për 81,759 familje ku NjA Durrës, Manëz, dhe Sukt mbulohen me 100%.

Sot vend-hedhja e Porto Romanos është i vetmi vend asgjësimi që përdoret në Durrës. Është komplet i amortizuar, me rrezik shumë të lartë ndotjeje dhe ishte parashikuar të mbyllet në 2015. Me datë 18.11.2014 Ministria e Mjedisit ka nisur një procedurë të dhenies me koncesion të Landfillit për Qarkun e Durrësit referuar nenit 48 të ligjit 125/2013 “Për koncesionit dhe Partneritetin Publik Privat” në Rade, Manëz. Ky tender për momentin është bllokuar. Një tjetër problem është dhe depozitimi i mbetjeve inerte në shtratin e Erzenit. Këto depozitime të egra janë një nga faktorët që kontribuan në permbytjet e janarit 2016.

Aktualisht pikat e dobëta në menaxhimin e mbetjeve lidhen kryesisht me mungesën e planeve në nivel rajonal, amortizimin dhe rrezikshmerinë e Porto Romanos, dhe shkallën shumë të ulët të ri-ciklimit. Urgjente është ndërtimi i vend-depozites, impiantit të ri-ciklimit dhe të asgjësimit të mbetjeve, e plotësuar me ndergjegjësimin e banorëve dhe të bizneseve mbi problematiken e mbetjeve. Në optikë afat-mesme, eksplorimi i teknologjive moderne të përfitimit të materialeve të dobishme nga mbetjet urbane, ujërat e zeza dhe materialet e përdorura elektronike duhet të jetë një prioritet i Bashkisë. I plotësuar me klasifikimin që në “shtëpi” – organike, plastike, qelq, etj., synimi i Bashkisë duhet të jetë jo vetëm ulja e mbetjeve por dhe valorizimi i tyre.

III.6. Konkluzione: sistemet metabolike të Bashkisë Durrës janë të kercënuara nga nderhyrja e pa-planifikuar e elementit njerezor

Të pestë sistemet metabolike të Bashkisë Durrës përballen me rreziqe dhe çrregullime që gjejnë burimin në nderhyrjet njerezore në nivel lokal (zhvillim urban kahotik & mos-menaxhim efikas i mbetjeve), kombëtar (dëmtimi i zonave ujembledhëse të Erzenit), dhe nderkombëtar (ngrohja globale dhe ndikimi në çrregullimin e motit dhe nengritjen e nivelit të detit).

SU i Bashkisë Durrës karakterizohet nga një densifikim urban i qytetit dhe zonës bregdetare, kryesisht me ndërtime me çilesi të ulët dhe mesatare, përveç Gjirit të Lalzit ku po synohet për ndërtime çilesore. Konfigurimi urban aktual, i mbivendosjen zona informale (si Keneta) dhe ndërtime të shpërndara në toka bujqësore pa qasje eficiente në sistemin e shërbimeve dhe në rrjetet e transportit. Çështja e ulët e ndërtimeve dhe mungesa e planifikimit urban ka rritur sasinë dhe koston e burimeve të nevojshme për jetesë çilesore të popullatës (ngrohje / ftohje; qasje në ujë / kanalizime / transport; mbulimi me shërbime (sociale / shëndetësore / edukim / etj); dhe shkakton rrezik relativisht të lartë si pasoje e ndërtimeve në zonat e rrezikshme.

Strategjia e territorit për sistemin turistik / natyren mund të kombinojë praktiken e “*abandonimit hapësiror*” (ose rehabilitimin spontan të natyrës) në zonat jeshile, me aktivitetin njerezor (zhvillimin e ekuilibruar socio-ekonomik) në polet urbane, në zonat ekonomike dhe në

korridoret. Kjo qasje gjithashtu merr parasysh kufizimet buxhetore të bashkise, por duhet të bazohet në një analizë shteruese kosto – mundësi.

Për sistemin bujqësor, shqetësimi afatshkurter i bashkise së re duhet të jetë ruajtja e fondit të tokës bujqësore dhe sistemimi i saj me sistemin ujëtar dhe kullues. Në dyti politikën bujqësore duhet të mbështesin rritjen e fuqisë gjeneruese të fermave nëpërmjet specializimit në kulturë me vlerë të lartë të shtuar dhe në rritjen e rendimentit. Bujqësia, përveç krijimit të të ardhurave është strategjike si instrument për punësim dhe kontrollin & zhvillimin e territoreve rurale & kodrinore.

Sistemi ujor i Durrësit ndikohet nga crregullime të rëndësishme që ndërhyrja njëzore i ka bërë sistemit. Me kercënues është komponenti lumor (nëpërmjet permbytjeve), ai i erozionit të vijës bregdetare dhe ndotja e ujrave nëntokësore.

Mbyllja e depozitës së mbetjeve të Porto Romanos dhe sanimi i saj janë nga aksionet më urgjente të Bashkise së re, në bashkëpunim me autoritete kombëtare. Sfidat tjetër është ngritja e një mekanizmi eficient dhe të qëndrueshëm për ri-ciklimin dhe valorizimin e tyre.

KAP IV. DREJTIMET E ZHVILLIMIT TE TERRITORIT NË BAZË TË TREGUESËVE TË SISTEMEVE

Drejtimet e zhvillimit te territorit bazuar ne pese sistemet baze, jane konceptuar qe te realizojne:

- rritjen e cilesise se sherbimeve publike ndaj qytetareve dhe te qasjes se tyre ne keto sherbime (punesimi, shendeti, edukimi, kultura, mbrojtja sociale, etj);
- rritjen e efienes, inkurajimin dhe rritjen e impaktit pozitiv mbi bashkine te flukseve te mallrave, te energjise, dhe te informacionit brenda bashkise dhe mes bashkise dhe ambientit te jashtem, per te nxitur dinamikat positive dhe vitalitetin e komunitetit;
- planifikimin dhe zhvillimin e nje strukture urbane qe organizon te gjashte njesite administrative ne nje sistem unik, dhe qe menaxhon dhe harmonizon ne te gjithë territorin densitetin e siperfaqeve te ndertuara, zenien dhe perdorimin e siperfaqes, organizimin e zonave te hapura / gjelberta, dhe lidhjen mes tyre.

IV.1. Zhvillimi sipas Sistemit Urban

Sistemi urban i Bashkise Durres mund te pershkruhet sipas indikatoreve te meposhtem:

- *Kompaktesia*, e perkufizuar si raporti i perimetrit mbi siperfaqen: sa me i vogel raporti, aq me e madhe eshte kompaktesia (dhe e kunderta per *dispersionin*). Bashkia perbehet nga nje pol kompakt i.e. qyteti i Durresit; nga nje pol me kompaktesi te mesatare i.e. KIS; dhe nga nje pol me dispersion te larte i.e. pjesa veriore Ishem – Manze;
- *Perqendrimi ndaj aksit* (spinality), e perkufizuar si madhesia a zones urbane pergjate akseve strategjik te transportit (dhe qe percakton qasjen ne infrastrukture). Mbi 90% e zones aktuale urbane ndodhet rreth aksit Durres – Tirane, me skaje ne portin e Durresit dhe ne Kryeqytet. Rruga dytesore (vertikale me aksin Durana) Sukth, Kthesa e Ariut, Kulle, Shkafane, Gjiri i Lalezit eshte shtylla kurrizore e pjese se mbetur te populates;
- *Qenderzimi urban* ne Durres mund te konsiderohet si policentrizem i pjesshem. Qyteti i Durresit dominon bashkine nga demografia, aktiviteti ekonomik dhe siperfaqja urbane, por KIS (me bujqesine dhe industrine facon) dhe Gjiri i Lalzit (me turizmin elitar) kane nje profil gati-indipendent nga qyteti i Durresit. Si i tille bashkia e re e Durresit mund te konsiderohet si poli-subcentrike.

Ne terma konkrete, zhvillimi urban i Bashkise shikohet si me poshte:

i) *Rrashbulli si lagje te Durresit*. Sot pjesa jug-perendimore e Rashbullit eshte bashkuar me Shkozetin, ndersa pjesa veri-lindore eshte ngjitur me Keneten. Projektioni yne e vendos kete NjA pas 5 – 10 vjetesh si (dy) lagje te Durresit me te njejtat funksione ndaj sherbimeve ndaj qytetarit. Ne kete kendveshtrim duhen ripare dhe kufijte gjeografike. Sic permendur, pjesa veriore e NjA Rrashbull eshte gjeografikisht shume me afer qytetit te Durresit, se qendres

administrative Rrashbull. Si e tille banoret e kesaj pjese mund te marrin sherbimet ne lagjet / njesite e qytetit te Durrësit qe i kane fizikisht me afer;

ii) *Qyteza KIS*. Qendrat administrative te Sukthit dhe KiR jane rreth 5 km larg nga njeri tjetri. Te dy zonat kane profil te ngjashem ekonomik dhe demografik, me KiR ku bujqesia eshte me prezente, dhe Sukthin qe perfiton nga afersia me autostraden dhe vendndodhjen ne zonen Durana. Aktualisht te dy polet lidhen mes Vadardhes gje qe i ben gati nje kontinuitet urban. Konsolidimi i ketyre dy poleve ne nje te vetem do te rriste profilin e KiR duke e inkuadruar ne nje strukture te mirefillte urbane. Ndertimi i urave per kembesore mbi Erzen dhe permiresimi i ures ne Jube, do te lehtësoje flukset mes dy poleve, perfshire dhe trafikun qe vjen nga aksi Manza / Kulla / Shkafane;

iii) *Poli sub-urban Shkafane / Kulle*. Zona e Shkafanes ka marre nje zhvillim te jashtezakonshem gjate 20 viteve te fundit. Njolla urbane eshte rritur me tre here krahasuar me 1990. Kjo rritje ka pasuar zhvillimin e aktivitetetve urbane dhe turistike ne Gjirin e Lalzit dhe mbi te gjitha ka ndjekur ndertimin e rruges nga Maminasi ne Shen Pjeter. Aktualisht Shkafane eshte nje zone e mirefillte para-urbane, me nje densitet te respektueshem dhe qe ka potencial per te dhene sherbime plazhit te Lalzit dhe zones veriore te Manzes.

Nje tjetër variant zhvillimi urban eshte dendesimi urban ne zonen e Kulles, duke marre parasysh poziten e saj gjeografike ne nyjen e komunikimeve mes Manzes, Ishmit, Sukshit, KiR, dhe Gjirit te Lalzit. Plani i Zhvillimit Lokal te Komunes Manze (i pa-paprovuar ne nivel qendror) ka parashikuar ne veri te Kulles nje zone sherbimesh (kompletuar me sherbime konsumatore, argetim dhe sport) drejtuar kryesisht banoreve dhe pushuesve ne Giirin e Lalzit. Ky zhvillimi urban implikon krijimin e dy zyrove administrative në NJA Ishem: një egzistuese në pjesën kodrinore dhe një t ere në pjesën e e poshtme fushore.

iv) *Keneta si zone urbane mbeshetese e ZIPR*. Krahas zonave ekzistuese të banimit, parashikohen dhe krijimi i zonave të reja të cilat parashikohen të jenë zona me dëndësi të ulët, kryesisht zona pranë qendrave industriale - si psh pranë zonës së lirë ekonomike - të pozicionuara në veri të NJA Durrës. Konkretisht ZIPR parashikohet te punesoje rreth 30,000 punonjes. Ky zhvillim ekonomik do te kete nevojë per nje zone perbrinjese urbane me sherbime ndihmese: banim, sherbime publike (poste, banke, etc), restaurim, etj.

v) *San Pietro / Lalez per turizem cilesor*. Zhvillimi i komplekseve cilesore turistike ne Gjirin e Lalzit e ka vene kete zone ne vemendjen kombetare dhe nderkombetare. Kjo tendence duhet te nderthuret me planet e perjithshme zhvillimore te Durrësit per tu integruar ne zhvillimin harmonioz te territorit te te gjtëh bashkise, si dhe per te shkëmbyer me te.

vi) *Kallmi si mushkeria e blerte e Durrësit*. Kodrat e Kallmit ofrojne nje peizazh te virgjër natyror jo me larg se tre km nga qendra e qytetit. Ruajtja e kesaj pasurie duhet te kushtezoje cdo planifikim ne lidhje me kete zone. E ardhmja e kesaj zone mund te konsiderohet permes dy skenareve: a) kthimi ne nje park te gjelber per qytetin, ose, b) konvertimi ne nje zone natyre & banimi eskluзивe. Zgjidhja mes njerës ose tjetres duhet te behet ne funksion te parametrave zhvillimore & perfitimet per qytetaret e Durrësit.

Nje komponent shume i rendesishem i zhvillimit te poleve urbane moderne, eshte dhe dekurajimi i ndertimeve ne toka bujqesore, ne brigjet e lumenjve ose ne vende qe nuk jane ne

perputhje me planin e zhvillimit urban. Psh ofrimi i shërbimeve publike nga Bashkia Durrës dhe nga qendrat administrative të saj mund të kryhet në funksion të densitetit të banesave (sa më të shpërndare dhe sa më larg qendres aq më shumë do paguhet për mbledhjen e mbetjeve, marrjen e shërbimeve, etj). Qëllimi është, që përvëç aplikimit të rregullave dhe ligjeve për zhvillimin e territorit për ndertimet e ardhshme, të përdoret nocioni i kostos marxhinale të shërbimeve në funksion të respektimit të vizionit dhe planit të territorit.

IV.2. Zhvillimi sipas Sistemit Turistik/ Natyror

Me përmirësimin e infrastrukturës rrugore dhe lidhjen e përgjithshme të bashkisë Durrës me rajonin, rritet niveli i aksesimit të tij nga banorë të ndryshëm jo vetëm të Shqipërisë dhe Kosovës, por dhe shteteve të kufitare të rajonit. Kjo e bën Durrësin të shihet dhe si një qytet mbi të cilin mund të zhvillohet turizmi alternativ si ai i agroturizmit, eco-turizmit, etj i drejtuar kryesisht për vizita ditore.

Në sistemin turistik, ne propozojmë akset zhvillimore të mëposhtme:

i) *Durrësi si vitrina e Shqipërisë për vizitorët e krocierave.* Qyteti i Durrësit është pika e vetme e ndalimit të krocierave të rëndësishme në Shqipëri. Profili i këtij turizmi disa-orësh, duhet të shfrytëzohet nga Bashkia dhe nga Ministria e Turizmit për të mundësuar lenien e një imazhi sa më pozitiv për Shqipërinë tek turistët e huaj ditore. Qëllimi duhet të jetë krijimi i incentivave për të rikthyer në Shqipëri dhe për të ndenjur me gjatë, më tepër se shitja e maksimumit të produkteve gjatë qëndrimit të tyre disa-orësh në Durrës. Kjo mund të arrihet nëpërmjet përmirësimit urban të pjesës së qytetit që shkelet nga vizitorët e krocierave, ndertimit të itinerareve turistike urbane të pershateshme për këtë profil (bazuar në arkeologji), dhe ofrimi i përgjatë kësaj itinerareve të produkteve dhe shërbimeve lokale të pershtatshme për këtë lloj turizmi (muze, produkte artizanati, etj);

ii) *Identifikimi, mbrojtja dhe mirëmbajtja e parqeve dhe pasurive natyrore.* Kodrat e Ishmit, Rrushkulli, Kallmi, etj, duhet të repertoriohen me qëllim për të pasur një pamje shteruese dhe organike të pasurive natyrore, të profilit të tyre dhe të nderlidhjes që kanë me sistemet e tjera në Bashki. Pas kësaj faze, duhet planifikuar mirëmbajtja dhe valorizimi i tyre;

iii) *Turizmi i detit & reres:* Ky komponent konsiston në: i) rehabilitimin e plazheve dhe nën-zonave urbane të Shkozetit deri në Rrashbull, përfshirë dhe një vlerësim të rrezikshmerisë së banesave, ii) zhvillimin e mëtejshëm të ndertimeve cilesore në Plazhin e Lalezit;

iv) *Valorizimi i hinterlandit.* Burimet e mëdha natyrore dhe historike të bashkisë Durrës kanë premisa të forta për tu lidhur dhe për të krijuar një sistem më të gjërë ndërmjet itinerareve të ndryshëm historike/natyrore. Këto itinerare mund të pershkojnë bashkinë Durrës dhe në bazë të tematikave kryesore të kombinuara me traditën kulturore, historike;

Gjithashtu, rreth kodrave të ndryshme të Ishmit mund të zhvillohet eco-turizëm në tërësi i cili mund të kombinohet me lidhje alternative historike ndërmjet kishave, kalave dhe rrënojave të ndryshme të trashgimisë kulturore të Durrësit. Kjo strategji e zhvillimit të qëndrueshëm kërkon dhe ndërtimin e strukturave të akomodimit të cilat bazohen në shërbimin e lartë dhe cilësor.

IV.3. Zhvillimi sipas Sistemit Bujqësor

Toka bujqesore ne Durres ze afersisht rreth 70% te territorit te bashkise. Sistemi bujqesor eshte jetesor per Sukthin, KiR dhe Manzen. Si pasoje dhe pse me vlere relative te vogel ne prodhimin total te Bashkise se re, pervec kontributit ne te ardhura per popullsine rurale, sistemi bujqesor merr vlere te vecante persa i perket punesimit dhe kontrollit te territorit.

Ne sistemin bujqesor, ne propozojme akset zhvillimore te meposhteme:

i) *Ruajtja e fondit te tokes bujqesore*: eshte ne nga prioritetet e bashkise. Ndertimet informale dhe te paligjshme jo vetem qe kane reduktuar siperfaqen e tokes bujqesore, por dhe vene ne rrezik zonen rurale dhe urbane kryesisht nepermjet bllokimit te shtratit te Erzenit. Bllokimi i lejeve te ndertimit dhe repertorimi i tokes dhe i situates ligjore te pronesise mbi token, eshte hapi i pare qe duhet te ndermerret ne kete fushe;

ii) *Rritja e efencies te aktiviteteve te prodhimit bujqesor* me synim punesimin e popullates rurale dhe kontrollin mbi territorin. Aktualisht shumica e prodhimit bujqesor shkon per perdorim vetjak ne zonat rurale. Rritja e rendimenteve do te rriste te ardhurat e zones rurale / koke banori. Bashkia mund te ndikojë nepermjet politikave bujqesore ne drejtim te orientimit te kulturave, keshillimit, inkurajimin e bashkepunimit mes fshatareve per te rritur siperfaqen e tokes se punuar i.e. kooperativat, dhe bashke-administrimin e bazes mekanike;

iii) *Krijimin e tregjeve & rrugëve lidhese* per inkurajimin dhe mbeshtetjen e zinxhirit te vleres se produkteve bujqesore drejt aktiviteteve me vlere te shtuar te larte: ndertimi i infrastruktures mbeshtetese (rruge rurale, tregje lokale & rajonale, etj) dhe nderlidhjen me tregjet ne qytetet e medha (Tirane & Durres) dhe jashte vendit kontribuon direkt ne zinxhirin e vleres te produkteve bujqesore.

IV.4. Zhvillimi sipas Sistemit Ujor

Sistemi ujur i Durresit eshte nje nga kushtezuesit e strategjise zhvillimore. Sistemi ujur duhet te shihet ne kendin e:

i) *mbrojtjes nga uji* (vershimet / erozioni lumor & detar): faktore si, i) “pushtimi urban” i brigjeve te lumit (ndertimet ne zona te rrezikshme, ndertimet mbi breg dhe ne shtrat te lumit, hedhja e inerteve ne shtrat, ndarja e parcelave me gardhe / mure pingul me shtratin e lumit, etj), dhe ii) mos mirembajtja e brigjeve te Erzenit (mos-heqja e depozitave dhe mos-pastrimi i vegjetacionit ne breg), jane dy faktoret kryesore te permbytjevet e Janarit 2016. Te dy keto fenomene, se bashku me luften kunder erozionit detar, duhet te jene prioritet i Bashkise;

ii) *konsumi* (ne vazhdimesi, ne sasi dhe cilesi per sistemin urban, bujqesor dhe industrial): ndertimi i sistemit te ri ujesjelles nga Banka Boterore pritet te trajtojë kete problematike. Ngelet ndergjegjesimi i konsumatoreve dhe problem i vazhdueshmerise;

iii) *uji si burim turizmi & pushimi* (pergjate detit dhe ne rezervuare): ndersa strukturat pushimore pergjate vijes bregdetare jane zhvilluar kryesisht nga aktore private, rezervuaret jane lene

komplet te pazhvilluar si struktura pushimi & argetimi. Ky nen-sistem mund te zhvillohet ne rang lokal (i.e. Ishem, Manez, Rrashbull) kryesisht per pushuesit nga zonat rreth-e-rrotull;

iv) *ri-ciklimit dhe mbrojtjes se mjedisit*; ndersa derdhjet e ujrave te zeza ne det jane nderprere, duhet ti kushtohet vemendje e vecante situates ne zonat rurale, si dhe ne ndotjen e lumit Erzen qe se bashku me brigjet, ndot dhe delten e derdhjes ne det;

Si perfundim, mund te themi qe uji eshte sistemi percaktues ne bashkine e Durrës. Ne Bashkine Durrës *uji eshte bartes flukseve te energjiise, mallrave dhe komunikimit* (ne kuadrin e dy porteve te Durrës dhe Porto-Romanos). Ne konkluzion uji mundeson Durrësin si platform shkembimi & nje komunikimi per energjiine, mallrat dhe njerezit, ushqen bujqesine, ofron cilesi jetese, dhe reflekton imazhin e vendit.

IV.5. Zhvillimi sipas Sistemit Infrastrukturor

Koncepti baze i zhvillimit te SIN te Durrës eshte “*nyja*”. Ky nocion permbledh konceptet e fluksit dhe platformes, se bashku me sherbimet mbeshtetese. Durrësi eshte nje ne nivel kombetar dhe rajonal (Ballkan Perendimor). Ne nivel lokal SIN Durrës ndjek polet urbane dhe ato industriale.

Ne sistemin infrastrukturor, ne propozojme akset zhvillimore te meposhteme:

i) Dy akseve aktuale te *transportit rrugor* i.e. Durana dhe Sukth-Kthesa Ariut (perfshir KiR)-Kulle-Shkafane-Gjiri i Llazit, i shtohet ri-habilitimi / ndertimi i Unazes se Bashkise se Re (UBR). UBR ofron nje lidhje direkte dhe me praktike te zones e Vadardhes, KiR, Kulles, Manzes, Shkafanes ne qytetin e Durrës dhe ne port. Urat e hedhura mbi Erzen do te bashkojne organikisht Sukthin dhe Sukthin e Ri, si dhe do te afrojne KiR me Sukthin. Zhvillimi i trete propozohet te jete rruga bregdetare nga Shen Pjeter ne Durrës. Ref. transportin detar Porti i Durrës duhet te zhvendoset nga qyteti. Kjo do te eliminonte ndotjet dhe do ti ofronte qytetit nja hapesire te mrekullueshme per te rikthyer lavdine e tij mijevecare. Gjithashtu rihabilitimi i hekurudhave shqiptare do te kontribuonte ne menyre stratgjike ne zhvillimin e SIN.

ii) *Infrastruktura energjitike* duhet te bazohet ne partneritetin me Terminalin Energjitik te Porto Romanos, dhe ne degezimin verior te gaz-sjellesit TAP. Aftesia depozituese e terminalit – dhe porti respektiv - mundeson ankorimin e anijeve me tonazh te larte, gje qe sjell dhe uljen e koston per njesi. Nga TEPR nisen shumica e cisternave qe furnizojne pikat e karburantit. Po ashtu Kosova eshte e interesuar per te pasur nje linje alternative furnizimi me energji perpos Selanikut (permes Maqedonise). Gazsjellesi TAP Veri do te mundesoje percimin e gazit me kosto te ulet gje qe do te kontribuojte dhe ne funksionimin e zones ZIPR.

iii) Per *mbetjet* synimi duhet te jete mbyllja perfundimtare e Porto Romanos, ulja e prodhimit te mbetjeve dhe ri-valorizimi i tyre. Mbyllja dhe sigurimi i vend-hedhjes se Porto Romanos eshte mase urgjente. Ndertimi dhe zbatimi i nje plani biznesi te qendrueshem, bazuar ne vendhedhjen e re, duhet te ndiqet urgjentisht nga te gjithë palet lokale dhe qendrore, si dhe nga partneret e sektorit privat.

IV.6. Konkluzione: nevoja per Planifikim ne disa nivelete Nderhyrjeve Sistemike, vizibilitetit tek donatoret dhe partneriteti me aktoret private

Asnje nga pese sistemet e mesiperme nuk perkon me territorin dhe / ose me kompetencat e Bashkise. Gati te gjitha shtroihen jasht territorit te Bashkise Dures. Si pasoje Bashkia duhet te vleresoje me shume kujdes pjeset e sistemeve ku ajo ka kompetenca, aftesi dhe buxhet per te vepruar, dhe ato pjese sistemesh ku duhet absolutisht te koordinohet me nivelin kombetar dhe nderkombetar. Sipas nje vleresimi te shkurter ne asnje sistem sic paraqitur me siper, Bashkia nuk ka 100% te mundesive e as te buxhetit per te ndermarre te gjitha veprimet e desheruara.

Ne pasqyrim te mekanizmit te planifikimit strategjik te perdorur ne nivelin e qeverise qendrore, ne vleresojme qe nje mekanizem i ngjashem duhet te ndertohet ne nivel bashkiak per te identifikuar, koordinuar & lobuar, pregatitur teknikisht, gjetur hapesiren fiskale, zbatuar dhe monitoruar zhvillimet strategjike ne te pese sistemet e mesiperme.

Ne kete faze eshte interesante te inkurajohet profili Bashkise tek donatoret bilaterale dhe multilaterale. Po ashtu duhet te vleresohet kapaciteti i bashkise per te lidhur marreveshje bashkepunimi afatgjata me partnere private per ngritjen e fondeve, per perfitimin e pervojes se specializuar dhe teknologjise moderne nga partnere private kombetare dhe nderkombetare.

KAP V. VIZIONI I ZHVILLIMIT TË TERRITORIT TË BASHKISE DURRES

V.1. Vizioni

Bashkia Durrës synon të bëhet: (i) platforme shkëmbimi e kompletuar me logjistike mbështetëse për flukset kombëtare dhe ndërkombëtare të mallrave, energjisë dhe personave, (ii) qendër zhvillimi ekonomik tërheqës për investimet e huaja, dhe (iii) qendër urbane policentrike e përfshirë që ofron shërbime cilësore ndaj qytetarëve të saj, dhe vizitëve.

V.2. Politikat Strategjike Zhvillimore

Realizimi i vizionit të Bashkisë Durrës 2030 do të kryhet përmes zbatimit të tre politikave strategjike zhvillimore, ku secila prej tyre detajohet në objektiva, masa zbatimi, programe dhe projekte.

Politika Strategjike I: Durrësi, platforme shkëmbimesh & një logjistike në shërbim të rajonit të Ballkanit dhe Europës Jug-Lindore

Durrësi do të rikthehet si një e rëndësishme lidhëse në rajon, dhe platforme shkëmbimi që ofron shërbime logjistike të nivelit evropian, nëpërmjet zhvillimeve kombëtare, rajonale dhe evropiane nëpërmjet:

- promovimit të lidhjes detare të Durrësit me Evropën dhe rajonin e Mesdheut, nëpërmjet vendosjes së territorit në Axhenden e Konektivitetit të BE / Procesin e Berlinit (intensifikimit të qarkullimit të mallrave, shërbimeve, energjisë nga Porto Romano dhe të njerezve nga porti i Durrësit, etj);
- pozicionimit të Durrësit si pjesë e sistemit të transportit inter-rajonal nëpërmjet planifikimit të projekteve transballkanike, si dhe duke favorizuar zhvillimin e portit si hyrja kryesore e Korridor VIII;
- shfrytëzimit të sinergjisë zhvillimore që sjell ekzistenca në territor të dy porteve (Durrës dhe Porto- Romano), e zonës Ekonomike Spitalle, zonës industriale Rrashbull, Parkut Logjistik të Shkozetit, qasjes në Durana, lidhjes me hekurudhë dhe qasjes në transportin ajror nga Rinasi.

Bashkia e Durrësit do të orientojë politikën e saj në arritjen dhe mbështetjen e këtyre projekteve mëdha kombëtare, rajonale dhe evropiane duke ndërhyrë në dy mënyra:

- Në procesin e planifikimit: Bashkia e Durrësit lobon dhe advokon pranë qeverisë qendrore, partnereve rajonale jashtë Shqipërisë, WBIF, Komisionit Evropian dhe Institucioneve Financiare Ndërkombëtare për realizimin e projekteve (planifikim, financim dhe zbatim);

- Në procesin e zhvillimit: zhvillon planifikimin urban të infrastruktures lidhese dhe mbështetese në mbështetje të projekteve të sipërpërmendur.

Politika Strategjike II: Durresi atraktiv per investitorët strategjike & motor zhvillimi ekonomik ne Shqiperi

Bashkia Durrës mirepret, lehtëson dhe orienton investitorët e huaj dhe vendas në përputhje me vizionin e saj për zhvillim.

Investimet e pritshme në Bashkinë Durrës janë kryesisht strategjike me impakt në ekonominë kombëtare dhe rajonale. Në mbështetje të këtyre investimeve Bashkia Durrës bashkepunon ngushte me qeverinë qendrore, me Agjencinë e Promovimit të Investimeve dhe me partnere të tjere institucionale dhe financiare vendore, rajonale dhe evropiane.

Investimet strategjike që do të orientohen kryesisht në zonën ekonomike Spitalle dhe ne Porto Romano, ne sektorët industriale të energjisë, transportit, manifaktures, do të mbështeten në bashkëpunim me qeverinë qendrore.

Investimet e fokusuar në nivel lokal në mikro-ndërmarrje me impakt të lartë ekonomik & social, ku përfshihen sektorët e turizmit dhe bujqësisë, do të mbështeten kryesisht përmes mekanizmave lokale.

Politika Strategjike III: Durresi për qytetarët

Bashkia Durrës do të ofroj shërbime eficientë, cilësore dhe gjithë-përfshirëse të fokusuar tek banorët.

Bashkia Durrës synon të rrisë cilësinë e jetesë së banorëve, dhe të reduktojë pabarazitë si brenda Bashkisë, ashtu dhe mes Bashkisë Durrës dhe rajoneve të tjera ngjashme Ballkanike dhe të Europës Jug-Lindore. Bashkia Durrës do të ofrojë për banorët e saj: jetesë cilësore; mundësi zgjedhjeje për cilësi të lartë në shkollim; orientim profesional për punësim të kënaqshëm; akses të kollaj të shërbimeve administrative lokale dhe mundësi për të ndikuar në politikat zhvillimore të bashkisë; lehtësim për mobilitet lokal dhe rajonal; përmirësim të infrastrukturës rrugore, portuale, hekurudhore dhe ujore.

KAP VI. OBJEKTIVAT STRATEGJIKE PËR ZHVILLIMIN E TERRITORIT TË NJËSISË VENDORE

Shenim. Në këtë kapitull vizioni zbërthehet në politika territoriale konkrete ... me objektiva të qarta, të cilët pasohen nga programe e projekte konkrete. Zbërthimi gradual dhe i qartë i vizionit do të ndihmojë në ndërtimin e një procesi eficient për arritjen e qëllimeve të tij³⁷.

Politikat e zhvillimit të territorit të Bashkisë Durrës, kategorizohen në dy shtylla kryesore me ndikim në zhvillimin ekonomik të përcaktuara në nivel kombëtar dhe lokal: a) Durrësi, ndikimi i tij në zhvillimin ekonomik kombëtar; dhe b) Zhvillimi socio-urban-ekonomik lokal i Durrësit.

Për shkak të specifikës që mbart territori i Bashkisë Durrës secila prej dy shtyllave është ndarë në politika të cilat zbërthehen në objektiva strategjike kombëtare dhe lokale, si dhe në masa konkrete për realizim brenda periudhës kohore të 15 viteve.

Durresi ndikohet drejtpërdrejt nga politikat dhe investimet strategjike në nivel kombëtar, rajonal dhe Evropian (CORE Networks, TEN-T, etc). Si pasojë, politikat strategjike të zhvillimit të Bashkisë do të ndërtohen mbi keto parametra me synim rritjen e përfitimit për Durresin dhe menjanimin eksternaliteteve negative.

VI.1. Zhvillimi ekonomik në nivel kombëtar

QËLLIMI: Krijimi i sinergjive ekononmike dhe sociale në nivel rajonal në mbështetje të rritjes së performancës ekonomike kombëtare.

Politika Strategjike I: Durresi, platforme shkembimesh & nyje logjistike në shërbim të rajonit të Ballkanit dhe Europës Jug-Lindore

Projektet e parashikuara në nivel qendror që impaktojnë këto politikë janë:

- Projekte strategjike infrastrukturore ndërkombëtare (Durresi si nyje kyce) deri në 2030, të detajuara si më poshtë:

³⁷TORs “Per Transformimin dhe Integrimin e Programit të Zonave Funkzionale në Strategjine Territoriale të Qeverisjes Vendore si Pjesë e Planit të Pergjithshëm vendor (PPV)” për Bashkinë Durrës pp 5, mes dldp dhe CDI. Si referencë për hartimin e objektivave strategjike është konsultuar materiali: “Planifikimi strategjik dhe financiar afatmesëm dhe afatgjatë”.

- Korridori VIII si rruge paresore e transportit te mallrave (lidhja me e shkurter e detit Mesdhe me Detin e Zi; Durres Varna/ Durres Stamboll) dhe Via Egnatia si rruge historike me rendesi turstike;
 - Rruga e Kombit (Durres – Kukës – Prishtine – Nish) si nje nga korridoret me ndikim me te madh ne rajon, per shkak te lidhjes permes Prishtines me Korridorin X dhe Serbine;
 - Durrës - Hani Hotit (Kufiri i Malit të Zi);
 - Durrës – Lin, Pogradec (Kufiri i Maqedonisë);
 - Ristrukturimi i linjave hekurudhore që lidhin qendrat e përpunimit dhe nxjerrjes së mieraletve me portin e Durrësit.
- Projekte infrastrukturore zhvillimore me rendesi kombetare (Durrësi si nyje kyce) deri ne 2030, si me poshte:
 - Projektimi dhe Zhvillimi i Korridorit Blu (rruge bregdetare turistike me impakt te ulet mjedisor qe lidh lokalitetet e bregdetit: Velipoje – Shengjin – Patok – Durres – Divjake – Sema – Vlore – Dhermi – Sarande – Butrint;
 - Zhvillimi i Portit te Durrësit (mallra – turistik) si nje nga 4 portet kryesore ne Shqiperi, pike nisje te korridoreve detare;
 - Investime ne rritje te kapacitetit dhe funksioneve komplementare te portit Durres si porta perendimore qendrore qe lidh rruget kombetare te korridorit VIII me perendimin;
 - Investime ne rritje per Portin industrial të Porto Romanos - Profilizimi si port mallrash, dhe turistik – me qëllim lidhjen e tij me infrastrukturen e nevojshme per plotesimin me funksione komplementare;
 - Ristrukturimi i sistemit hekurudhor ne akset kryesore: a) Tiranë – Rinas (Airport) – Durrës; b) Durrës – Vlore.
 - Ndertimi i Portit te Jahteve se bashku me Marinen

Keto zhvillimi kombetare dhe nderkombetare e prekin dhe kushtezojne strategjine e zhvillimit te territorit te Bashkise Durres. Mbi keto kushtezime, Bashkia nderton politikat e saj te cilat përkthehen në tre objektiva. Per secilin prej tyre Bashkia Durrës do të ndermarre hapat si me poshte:

Objektivi 1.Perfshirja e Bashkise Durres ne funksionin e vendimmarresit ne krijimin e infrastruktures te nevojshme per ndërlidhjen e korridoreve kryesore ne rajonin e ballkanit dhe Europes Jug-Lindore	Masa 1.Bashkia Durrës vet përfshihet në procesin e planifikimit të projekteve strategjike duke lobuar dhe advokuar pranë Qeverisë Qendrore për implementimin e këtyre projekteve. MASA 2. Bashkia Durrës do të zhvilloj procesin e planifikimit urban të infrastruktures lidhëse dhe mbështetëse në funksion të projekteve kombëtar.
--	--

Objektivi 2. Vitalizimi i poleve zhvillimore	Masa 1. Densifikimi i shumëllojshmërisë së bizneseve pranë poleve zhvillimore ekonomike. ➤ Poli Logjistik “Spitalle” Durrës; ➤ Poli Energjitiko- Industrial “Porto Romano”; ➤ Poli i tregtisë së mallrave dhe shërbimeve porti Durrës; ➤ Poli i magazinave Durrës – Shkozet fokusuar në (shërbime dhe industri).
Objektivi 3. Rigjenerimi i zonave Urbane dhe Industriale.	Masa 1. Rigjenerimi i hapësirave fizike për funksione fleksibël dhe poli-funksionale si ish magazinat në zonën Shkozet, objekte të mbetura pa funksion, që janë pjesë e aseteve të qeverisjes lokale

Politika Strategjike II: Durrësi atraktiv për investitorët e huaj dhe vendas & motorr i zhvillimit ekonomik në Shqipëri

Objektivi 1. Inkurajimi i aktivitetit ekonomike investitoreve në përputhje me përparësitë e zhvillimit ekonomik të Bashkisë Durrës.	Masa 1. Orientimi i investitorëve drejt sektorëve industriale të energjisë, transportit, manifakturës, në shfrytëzimin e zonës së lirë ekonomike Spitall, zona e Porto- Romanos dhe zona Industriale Rrashbull. Masa 2. Orientimi i investitorëve drejt shfrytëzimit të lehtësirave që ofron portii Durrësit në drejtim të tregtisë dhe shërbimeve Masa 3. Nxitja e PPP³⁸ investitor, pushtet vendor drejt rivitalizimit, të ish-bllokut industrial të magazinave Shkozet. Masa 4. Orientimi i investitoreve drejt turizmit sipas karakteristikave zhvillimore lokale. Durrës- Turizëm kulturor / historik Ishëm – gjiri i Lalzit – turizëm familjar (det & rrëzë) Ishëm – pjesa kodrinore: agroturizëm- ekoturizem; ngjite në mal/ciklizëm/kamping/kalërim; Sukth- agroturizem (ushqime bio) Masa 5. Nxitja e vëmendjes së investitoreve, drejt krijimit të fermave të mëdha bujqësore dhe blektoriale si dhe perpunimi i produkteve të tyre Masa 6. Nxitja e vëmendjes së investitorëve drejt transportit, specifikisht në sektorin e energjisë si dhe rivitalizimin e
---	---

³⁸ PPP – Partneriteti Publik Privat, sipas ligjit të PPP-ve

	objekteve me qëllim logjistike apo shërbimi. Masa 7. Dhënia me qira e pronave publike (pronë e Bashkisë Durrës) bizneseve të manifakturave me qëllim rivitalizimin e tyre Masa 8. Mbështetja e industrisë fason, si mundësi për punësimin e të rinjve, veçanërisht gratë dhe vajzat në zonën e KIS dhe të Durrësit Masa 9. Zero taksa vendore për 3 vitet e ardhshme për investime mbi 1 milion euro me mbi 30 punonjës në bujqësi
Objektivi 2. Bashkia Durrës, pike orientimi për investitorët e mëdhenj & strategjike	Masa 1. Ngritja e strukturave për asistencë dhe këshillim për Kërkim dhe Zhvillim, për Mbeshtetje të Investitorëve të Mëdhenj pranë bashkisë. Masa 2. Këshillim, support të Start-Up-ëve.

VI.2. Zhvillimi ekonomik në nivel lokal

QËLLIMI: Nxitja e ekonomive lokal, lidhja organike me zonën ekonomiko-industriale, brenda territorit të bashkisë me qëllim, rritjen e nivelit të të ardhurave dhe punësimit.

Politika Strategjike III: Durresi për qytetarin

Objektiv 1. Strukturim policentrik i pjesshem administrativ, me qëllim ofrimin e shërbimeve të standartizuara për qytetarët	Masa 1. Ndarja e NJA Durrës në 8 Rajone Masa 2. Bashkim administrativ i NJA Durrës me NJA Rrashbull (Rrashbull-jug ndahet nga Rrashbull Veri dhe i bashkohet qytetit si lagje të tij). Masa 3. Bashkimi administrativ i NJA Sukth me NJA Katundi i Ri duke krijuar një NJA – të vetme “KIS”. Masa 4. Krijimi i dy zyrave administrative në NJA Ishëm, një në pjesën kodrinore dhe një në pjesën e poshtme: Shkafanë / Kulle.
Objektiv 2. Zhvillimi bujqësor me ndikim të drejtperdrejtë në ekonomine lokale: 2.1. Rritja e kapaciteteve njerezore të specializuara 2.2. Nxitja e klimes së biznesit nëpërmjet	Masa 1. Orientimi i zhvillimit bujqësor urban do të përqëndrohet në NJA –të KIS dhe Rrashbull. Masa 2. Rritja e kapacitetit njerezor për thithjen e fondeve në bujqësi (specifikisht fondet IPARD) nëpërmjet trajnimeve specifike. Masa 3. Rritja e kapaciteteve për magazinimin e produkteve bujqësore. Masa 4. Vendosja e lehtësirave fiskale për bizneset lokale të

incetivizimit, produkteve bujqësore dhe blektorale me vlere te shuar te larte 2.3. Permiresimi i infrastruktures rajonale per lidhjen e zonave bujqësore & tregjet. 2.4. Krijimi i fermave te medha bujqesore. 2.5. Rritja e aksesit te banoreve dhe prodhuesve ne tregun vendor, rajonal dhe kombetar	lidhura me bujqësinë. Masa 5. Rehabilitim, permiresimi me infrastrukture rrugore për zonat që ofrojnë shërbime bujqësore në treg. Masa 6. Rehabilitimi i kanaleve të vaditjes dhe kullimit. Masa 7. Mbështetja e formimit profesional për 400 të rinj me drejtim peshkimin; vreshtarinë dhe kulinarinë. Masa 8. Rritja e permases mesatare te fermes ne te pakten 2,7 ha ne vitin 2019, dhe rritja e permases mesatare te fermave tregtare ne 4 ha Masa 9. Lehtesirni i fermereve nga taksa e tokes bujqesore permes uljes se saj ne nivelin deri ne 30% Masa 10. Financimi i investimeve qe synojne permiresimin e kantineve ekzistuese te veres
Objektiv 3. Zhvillimi i Turizmit me ndikim te drejtperdrejte ne ekonomine lokale: 3.1. Përfshirja e trashëgimisë kuturore, në zinxhirin e turizmit të integruar	Masa 1. Krijimi i itinerareve turistike në të cilin do te perfshihet dhe oferta e agriturizimit/ ecoturizmit Masa 2. Orientimi i turizmit në krijimin e një “Brandi turistik” & krijimi i markës rajonale të produkteve “Made in Durana”. Masa 3. Zhvillimi i intinerarit të bicikletave duke e ndërthurur me intinerarin e turizmit rural, agroturistik ne kodrat e NJA Ishëm Masa 4. Nxitja e bizneseve te lidhura me agrobiznesin në Manzë dhe Ishëm Masa 5. Orientimi i investitorëve të huaj dhe vendas për zhvillim biznesi në zonat: • Ishem – gjiri i Lalzit – turizëm familjar(det & rërë) • Ishëm – pjesa kodrinore – agroturizëm- ekoturizem ngjitje ne mal/ciklizëm/kamping/kalërim/ecje • Sukth- agroturizem (Ushqime Bio) Masa 6. Mbështetja e formimit profesional per 300 te rinj per sektorin e turizmit

Objektiv 4. Zhvillimi i Transportit me ndikim te drejtperdrejte ne ekonomine lokale: 4.1. Zhvillimi i infrastrukturës rajonale duke shfrytëzuar lidhjet natyrore midis NJA-ve 4.2. Përmirësimi i infrastrukturës fizike ekzistuese 4.3. Krijimi i infrastrukturës alternative, si linja vetëm këmbësore dhe të bicikletave në zonat natyrore 4.4. Përmirësimi i infrastrukturës jo-fizike dhe nxitja e teknologjive të reja inovative	Masa 1. Hartimi i nje program për përmirësimin e transportit publik fokusuar ne vendosjen e rregullave te sakta dhe strikte per itineraret dhe oraret, cmimet, cilesine e sherbimit, etj; Masa 2. Krijimi i unazave te brendshme që lidhin NJA-të Masa 3. Rehabilitimi i zonave të banuara Masa 4. Përmirësimi i infrastrukturës të sistemit të ujit të pishëm, ujrave të ndotura, ujrave të bardha në të gjithë territorin e bashkise Masa 5. Krijimi i një sistemi vetem per linjat e bicikletave brenda zonave të banuara që lidhen me zonat natyrore Masa 6. Krijimi i një sistemi për organizimin e hapësirave të destinuara për parkim automjesh Masa 7. Përmirësimi i internetit dhe shtimi i linjave te reja në zonat industrial për nxitjen e aktiviteteve Masa 8. Përmirësimi i rrjetit elektrik Masa 9. Përmirësimi i ndricimit rrugor në të gjithë bashkinë
Objektivi 5. Mbrojtja dhe zhvillimi i mjedisit me ndikim te drejtperdrejte ne ekonomine lokale: 5.1. Mbrojtja e mjedisit dhe krijimi i mjedisit te qëndrueshëm ne zonat natyrore, bujqesore & rezidenciale 5.2. Trajtimi i zonave te vecanta natyrore dhe permiresimi i kushteve 5.3. Edukimi rajonal i orientuar, “Smart Specialization” per sherbime portuale, SME, bujqesine - peshkimin, agroturizmin	Masa 1. Menaxhimi i integruar i mbetjeve urbane, dhe finalizimi i vendepozitimit te ri te mbetjeve. Masa 2. Shtimi i siperfaqeve te gjelberta ne zonat ekzistuese si dhe ne lagjet e reja qe do te konsolidohen Masa 1. Rehabilitimi i kurores se qytetit pasurimi i saj (Kodra e Kallmit) Masa 2. Mbrojtja nga erozioni i zonave specifikuar si te tilla³⁹ Masa 3. Forcimi i identitetit natyror në rajon ndermjet promovimit të hapësirave te mbrojtura (zona e mbrojtur Rrushkull) Masa 1. Krijimi i Fondit të inovacionit ne Edukimin e Perhershëm per studentete universitetit Aleksander Muisiu, Durres (Life-Long Learning Netëorks) Masa 2. Hartohen marreveshje me Universitetin Aleksander Moisiu, Durres per kurrikula specifike sipas orientimit të zhvillimit strategjik te bashkisë Masa 3. Ri-organizimi dhe venia ne eficensen zhvillimore të shkollës profesionale bujqesore

³⁹Te specifikuar ne kapitullin 2. Analiza Metabolike

5.4. Krijimi dhe shfrytëzimi i lidhjeve sistematike dhe të qëndrueshme mes Bashkisë dhe kapitalit njerezor të qytetarit Durrsak	Masa 1. Vendosija e mardhenieve institucionale me institucionet e arsimit të lartë dhe VET në Bashkinë Durrës, me qëllim informimin dhe përfitimin e dyanshem; Masa 2. Investimin në formim profesional; Masa 3. Investimin dhe krijimin e kushteve të pershtashem për zhvillimin e industrive ICT dhe aktiviteteve prodhuese industriale 4.0 (internet of things)
---	--

VI.3. Konkluzione: nevoja për përgatitjen e Kritereve të Vlerësimit & Rankimit dhe të nje Liste Unike Projektësh

Nga sa u përmend më sipër edhe në objektivat strategjike, zhvillimi ekonomik i bashkisë Durrës përqëndrohet kryesisht nga zhvillime që ofrohen nga vitalizimi, ri-kualifikimi i zonave ekonomike/industrial/portuale si dhe nga kryerja e investimeve madhore në infrastrukturën rrugore/ hekurudhore dhe detare. Por sa më sipër garantohet vetëm nëse zhvillohet dhe faktori human.

Zhvillimi ekonomik do të bazohet nënxitjen e iniciativave të investitorëve të huaj dhe vendas për hapjen e bizneseve të reja, promovimin e hapjes së sektorëve të rinj që ofrojnë shërbime si dhe nxitjes së sektorit turistik, bujqësor dhe transportit.

Në këtë kuadër të kësaj, polet kryesore të zhvillimit ekonomik parashikohen të jenë:

- Poli Logjistik “Spitalle” Durrës;
- Poli Energjitiko- Industrial “Porto Romano”;
- Poli i tregtisë së mallrave dhe shërbimeve porti Durrës;
- Poli i magazinave Durrës – Shkozet fokusuar në (shërbime dhe industri);

Këto pole në tërësinë e tyre janë konceptuar si një zonë multifunksionale, e cila përmbledh një sërë funksionesh në vetvete. Duke parë edhe tendencat e fundit, një pjesë fare e vogël e zonës Shkozet do të dedikohet strehimit social, duke iu ardhur në ndihmë familjeve në nevojë. Pjesa tjetër e këtyre hapësirave, pas vitalizimit, janë konceptuar si hapësira në të cilat do të nxitet zhvillimi i njësive të ndryshme të biznesit, sic mund të jenë ato pëpunuese, zona të dedikura teknologjisë, energjitikës, përpunimit të mallrave, ekonomive fitimprurëse nga kjo.

Aspektin social këtij poli të ri zhvillimi do t’ja japë dedikimi i një pjese të këtyre hapësirave për zhvillim të aktiviteteve edukative, kulturore, sic mund të jenë organizimi i panairëve, hapësira për ekspozita etj.

Për ta mbyllur, investimi të qytetari durrsak përmes VET, kerkimit universitar & shencor dhe mbështetjes së aktiviteteve inovative industri 4.0 do të vendosë themelet e një rritjeje të qëndrueshme endogjene të Bashkisë Durrës.

KAP VII. PROGRAMET DHE PROJEKTET KRYESORE ZHVILLIMORE

Programet dhe projektet të cilat do të bëhen pjesë e zhvillimit të bashkisë Durrës në vitet e ardhshme do të jenë me karakter kombëtar dhe lokal.

Keto programe dhe projekte do të fokusohen kryesisht në përmirësimin e infrastrukture rrugore, hekurudhore dhe detare si dhe në fushën sociale si edukimi, drejtësi, banesa sociale. Fokusi i ndërhyrjeve të mësipërme është zhvillimi ekonomik & social si dhe ofrimi i shërbimeve cilësore për qytetarët. Gjithashtu, paralelisht me projektet e mësipërme do të ndiqen dhe programe specifike për thithjen e investitorëve të huaj dhe vendas për zhvillimin e zonave ekonomiko industriale, energjitike të vendosura tashmë brenda territorit të bashkisë Durrës.

Bashkia Durrës, në zbatim të këtij dokumenti strategjik, si dhe në funksion të planifikimit strategjik kombëtar do të orientojë programet dhe projektet zhvillimore të saj në nivel lokal, me të njëjtin fokus zhvillimi.

VII.1. Programe & Projekte të planifikuara në nivel kombëtar nga Qeveria Shqiptare

Programet dhe projektet e planifikuara në nivel kombëtar paraqiten në nivel nën-sektori⁴⁰ si dhe me kostot perkatëse kur kjo kosto është e planifikuar nga institucionet publike. Në tabelat e mëposhtme ka dhe projekte të cilat nuk i kanë kostot e parashikuara⁴¹.

Programet & projektet kombëtarë të cilat planifikohen të zbatohen në Bashkinë Durrës gjatë viteve në vazhdim ndahen në dy sektore: a) sektori i transportit, dhe, b) sektori social si me poshte

➤ Transport- infrastrukture rrugore/ hekurudhore/detare

Nësektori	Projekti	Kosto euro
Infrastrukturë rrugore	Korridori VIII si rrugë paresore e transportit të mallrave (Lidhja me e shkurter e detit Mesdhe me Detin e Zi; Durres Varna/ Durres Stamboll) dhe Via Egnatia si rrugë historike me rendesi turistike. Rruga e Kombit (Durres – Kukes – Prishtine – Nish) si një nga korridoret me ndikim me të madh në rajon, për shkak të	

⁴⁰Nësektori është pjesë e një sektori më të madh si p.sh Sektori i Transportit ka nësektor: Transportin rrugor; transportin hekurudhor; transportin detar; transportin ajror

⁴¹Projektet pa kosto, janë projekte të cilët janë pjesë e planifikimit kombëtar por nuk janë përcaktuar ende kostot për ta, ndërsa për projektet të cilat kanë një kosto do të thote që kanë një detyrë projektimi dhe pritjet të fillojnë zbatimin me gjetjen e financuesëve të mundshëm.

	lidhjes permes Prishtines me Korridorin X dhe Serbine. Korridori Blu (rruge bregdetare turistike me impakt te ulet mjedisor qe lidh lokalitetet e bregdetit: Velipoje – Shengjin – Patok – Durres – Divjake – Seman – Vlore – Dhermi – Sarande – Butrint.	
Hekurudhe	Rehabilitimi i hekurudhës Durres-Pogradec-Lin (kufiri Maqedoni)	170,000,000
Hekurudhe	Rehabilitimi i hekurudhës Durres- Tirane	60,790,000
Detare	Përmirësimi I infrastrukturës portuale (perfshihen katër porte në Shqipëri dy prej të cilëve janë në territorin e bashkisë Durrës. Porti I Durrësit/ porti Porto- Romano)	6,550,000

➤ **Sektori Social – edukim/ drejtesi /strehim/mjedis**

Nensektori	Projekti	Kosto euro
Sport	Rikualifikimi i pallatit te sportit Durres	
Arsim parauniversitar	Permiresime/ndertime shkollash	Fondi i Zhvillimit te Rajoneve
Drejtesi	Ndertimi i nje ndertese te re per gjykatën e rrethit Durres	1,482,240
Banesa Sociale	Ndertimi i banesave sociale ne Shkozë- Durres per kategorite vunerabel – Romet	13,959,374 ⁴²
Mjedisor	Ndertimi i venddepozitimit te mbetjeve Manze	

VII.2. Programe & projekte të miratuara/planifikuara në nivel lokal

Vijojne me poshte programet dhe projektet e miratuara nga bashkia Durrës janë pjesë e PIK⁴³, si dhe pjesë e Programit Buxhetor te Bashkisë 2016-2018, si i vetmi instrument planifikimi buxhetor për kryerjen e shpenzimeve buxhetore në nivel pushteti vendor.

⁴² Kosto e percaktuar per banesat sociale nuk i perket vetem Bashkise Durres por dhe Krujes, Tiranes, Kavajes. MZHU nuk mundet te percaktoje aktualisht koston vetem per bashkine Durres

⁴³ PIK - Plani i Investimeve Kapitale

Nënspektori	Projekti	Kosto
Infrastruktura rrugore	➤ Rehabilitimi i unazës së NJA Durrës	
	➤ Rehabilitimi i shëtitores së Currilave	
	➤ Përmirësimi i kryqëzimeve rrugore sipas NJA-ve	
	➤ BY-PASS verior i NJA-së Durrës	
	➤ BY-PASS jugor i NJA-së Durrës	
	➤ Përmirësimet infrastrukture në kryqëzimet në disnivel me rrjetin rrugor të Durrësit	
	➤ Përmirësim në kryqëzimet në disnivel me rrjetin rrugor të Durrësit	
	➤ Rrjeti i korsive për bicikleta	
	➤ Vazhdimi i përmirësimit të infrastrukturës në Lagjen 8	121,428 euro
	➤ Vazhdimi i projektit Dogana e Tokës - Frigorifer, me vlerë (faza e dytë);	432,691 euro
	➤ Investime në zonën e Shkozetit,	
	➤ Rikonstruksioni i Rrugëve në Plazh KUL	165,714 euro
	➤ Rikonstruksion i rrugës lidhëse Glaukia - Shënavlash	
	➤ Vazhdimi i projektit për rikonstruksionin morfologjik të bregdetit të Currilave (Faza 2 dhe 3)	1,890,349 euro
	➤ Rikonstruksion i rrugës Ura Dajlanit - Iliria	164,262 euro
	➤ Sistemimi-asfaltimi rruges në fshatin Erzen dhe rruga e Cokeve, Katund i Ri	
	➤ Sistemimi i rrugës nga Rotondo Shënavlash - Rinia, Katund i Ri	
	➤ Sistemimi i rrugës Fllakë, Katund i Ri	
	➤ Sistemimi i rrugës së varrezave dhe 4 km rrugë rurale, Katund i Ri	
	➤ Sistemimi-asfaltimi i rruges Lagja e Dobroshe, Lagja e Miftareve dhe ne sektorin Fllake-Bisht Kamez, Katundi i Ri	
	➤ Rehabilitimi i Urës mbi Erzen, Katund i Ri;	
	➤ Sistemimi i rrugëve të lagjeve në Lagjet Gjergjaj, Shera, Lagjen e Huqeve, Kamerrasi, Rada, Manëz	
	➤ Sistemimi rrugës Perlat - Hamallë Hidrovor, Sukth	
	➤ Sistemimi rrugës Kthesa e Perlatit Plazh Rrushkull, Sukth	
	➤ Sistemimi asfaltimi rrugëve në lagjet e reja: rruga për Borç, Koderlore, rruga te ish-41 , Sukth	
	➤ Sistemim-asfaltim i rrugës ekzistuese Manëz-Sukth	

	➤ Sistemim i rrugës Lalëz - Drac kodër me gjatësi 6 km, Ishëm; ➤ Sistemim-asfaltimin i rrugës Qendër Likmetaj ~ Bregdet me gjatësi 3km, Ishëm; ➤ Shtrim i rrugës Biz-Fushë Biz faza 2, me gjatësi 2. 5km, Ishëm; ➤ Shtrim i rrugës Rrotull - Lalëz me gjatësi 1,7 km, Ishëm; ➤ Shtrim i rrugës së varrezave me gjatësi 300 km, Ishëm; ➤ Shtrim i rrugës së Kërtushajve me gjatësi 300-500m, Ishëm; ➤ Shtrim i rrugës Gjericë-Fushë Kullë, me gjatësi 4km, Ishëm; ➤ Shtrim i i rrugës Fushë-KërtushajBregdet me gjatësi 3.5km, Ishëm; ➤ Shrimi rrugës kryesore Lalëz-BizDraç dhe Shkafane-Lalëz, Ishëm; ➤ Sigurimi i furnizimit me ujë të pijshëm për 5 fshatra të Komunës Rrashbull dhe Sektorin "Rinia" ➤ Sistemimi infrastrukturës rrugore në Rrugën Polumbari ➤ Sistemimi i rrugëve të brendëshme të fshatrave dhe rrugëve lidhëse midis fshatrave në Rrashbull ➤ Ndërhyrje për sistemimin e infrastrukturës në Rrugën e Shqipeve dhe Romanat ➤ Ndërhyrje në "Kuartalla Jeta e Re" për sistemimin dhe asfaltimin (përfundimi) rrugës fabrika e makaronave ➤ Rehabilitimin e infrastrukturës te pallati 1028 ➤ Sistemimi i infrastrukturës se siperme ne Shkallnur ➤ Ndërtimi i mbikalimit në Shkallnur ➤ Ndërtimi 14 km rrugë të re që lidh autostradën SH2 me Bregdetin në Sukth dhe Hamallaj ➤ Ndërtojmë 8 km rrugë të re që lidh autostradën SH2 me Bregdetin në Sektorin Rinia ➤ Përmbyllim ristrukturimin e rrugës "Pavarësia" në plazh ➤ Sheshi publik i Portit ➤ Sheshi publik i Mauzoleumit të Dëshmorëve	3.5 milione dollare
--	---	--

Ujësjiellës-kanalizime	➤ Zgjerimi i rrjetit të furnizimit me uje / kanalizime ne zonat me banesa informale ➤ Ndertimi i linjes se trajtimit te ujrave të zeza ➤ Nërtimi i linjës së trajtimit të ujrave të shiut ➤ Sistemimi i kanalit të ujërave të zeza në Lagjen 17 ➤ Rikonstruksioni i rrjetit të ujit të pijshëm në Lagjen Dervishaj dhe Lagjen e Mesme, Katund i Ri, dhe në zonën e Kodrës në Shkallnuer ➤ Vendosja e matësve të ujit në Sukth ➤ Rehabilitimi i KUZ dhe KUB ne lagjen e 2 kateshve Sukth ➤ Zgjerimi dhe rinovimi i rrjetit te furnizimit me ujë të pijshëm, Sukth ➤ Rehabilitimi i rrjetit të kanalizimeve brenda qytetit	4 milione euro
Energji	➤ Zgjerimi i rrjetit të furnizimit me energji elektrike në zonat informale ➤ Sistemimi i rrjetit të furnizimit me energji elektrike, Shkallnuer, Manëz ➤ Përmirësimi sistemit të furnizimit me energji elektrike në Sukth ➤ Permiresimi furnizimit me energji elektrike Rrashbull dhe Shkallnur ➤ Zgjerimi dhe permiresimi i sistemit të KUZ në Rrashbull ➤ Veshja me polisterol e të gjitha pallateve të para-fabrikateve per kursimin e energjise elektrike	
Telekomunikacioni	➤ Instalimi i linjave të reja telefonike në zonat informale dhe zonen industriale	
Mbetjet urbane	➤ Permiresimi i mbledhjes se mbetjeve urbane transporti, riciklim i tyre	
Mjedis	➤ Ndertimi i parkut te gjelber në NJA Durrës ➤ Ri-natyralizimi i tokës në kepe per te shmangur erozionin e mëtejshem	
Banesa Sociale	➤ Ndertimi i 88 banesave sociale ne Shkozet	
Shëndetësia	➤ Ndërtimi I një Qendre te re shendetesore ne Romanat ➤ Ndërtimi i qendrës shëndetësore në fshatin Biz (Ishëm)	
Ceshtje Sociale	➤ Ndërtimi i Qendrës Publike për Trajtimin e Fëmijëve Autikë ➤ Kthimi i ambjenteve të komunave dhe njërive vendore në Qendra Sociale Multifunkionale	

	per te moshuarit e vetmuar, gratë e dhunuara, fëmijët në situatë rruge, pakicat etniko-kulturore dhe të gjithë bashkëqytetarët në nevojë ➤ Ndërtimi i Qendrës ditore per te moshuarit ne Sukth ➤ Ndërtimi i Qendrës Sociale për moshën e tretë në Manzë ➤ Monitorimin me kamera të qytetit	750,000 dollare
Arsimi	➤ Ndërtimi i 6 shkollave fillore në Qerret, Hidrovor, Manez, Shkozet dhe Plazh ➤ Rikonstruksioni i 23 shkollave ne qytet dhe 8 shkollave 9-vjecare ne Rrashbull, Arapaj, Sukth, Katund Sukth, Vadardhe, Kulle, Perlat, Hamallaj, Kucok ➤ Rikonstruksioni i 2 shkollave te mesme ne Sukth dhe Kulle ➤ Ndertimi i 3 kopshteve te rinj ne Katund te Ri, Sukth dhe Plazh ➤ Rikonstuksioni ishskollave ne Sektorin Rinia ➤ Ndërtimi i kopështit për 100 fëmijë, të cilët frekuentojnë aktualisht kopshtet në Durrës dhe në Katund të Ri ➤ Zgjerimi i mjedisve të kopshtit ekzistues në Sukth (fshati Kullë) ➤ Ndërtim shkolle në Draç (Ishëm) ➤ Rehabilitimi dhe vendosja e sistemit të ngrohjes për shkollat, çerdhet dhe kopshtet në 6 NjA-të; ➤ Ndërtimi i shkollës në Sektorin Rinia ➤ Ofrimi i shërbimit urban FALAS për fëmijët e shkollave 9-vjeçare ➤ Përmirësimi i aksesit të fëmijëve në arsim për zonën Shkallnuerit ➤ Rehabilitojmë mjediset e shkollës 9-vjeçare Kuçok dhe terrenin sportiv për qark	
Rekreacioni	➤ Ndërtimi i Pishinës Olimpikë Publike e Durrësit ➤ Krijimi i terreneve sportive te gjitha shkollat e Bashkise se re ➤ Ndërtimi i parkut e lojërave për fëmijë te 'Rruga e Shqipeve' dhe terreneve sportive në Kuartalla, Jeta e Re	
Bujqësia	➤ Rivenia ne pune e rezervuaritte Tarinit ➤ Rritja e eficences e 17 rezervuaret e tjere ➤ Pastrimi i 241 km kanale kulluese ➤ Rivenia ne funksion e 223 km kanale vaditese ➤ Lidhja e parcelave me rruge te asfaltuara ➤ Ndertimi i nje pike grumbullimi per te gjithë zonen Rrushkull-Perlat-Ishem	

	➤ Shperndarja e certifikatave dhe regjistrimi hipotekor i tokave bujqesore ➤ Ngritja e nje fabrike te perpunimit te vajit të ullirit ne Manez dhe Kamerras ➤ Azhornimi dhe dixhitalizimi i siperfaqes së tokes bujqesore, kullosore dhe pyjore ➤ Pastrimi i kanalit kullues në Qerret, Katund i Ri; Rrubjek-Borce; Liqeni i Borces-Borce; ➤ Venia ne funksion e rezervuarit te Tarinit me vlere; ➤ Pastrimi dhe sistemimi i kanaleve kulluese, rehabilitimi i rrjetit te kanaleve vaditese dhe rehabilitimi i Perroit te Shehut ne Sukth;	10, 000, 000 leke
Shërbimet administrative bashkiake	➤ Ndertimi dhe funksionimi i sistemit "One-Stop Shop" qe mundeson lidhjen e biznesve ne NJA-te me qendren administrative ➤ Dixhitalizimi i sherbimeve administrative ne te gjithe territorin e Bashkise sone ➤ Stimulimi cdo vit i 10 planeve te biznesit, te paraqitura nga te rinjte me vlere 100000 leke/projekt "Projekti me i Mire" ➤ Lidhja online me institucionet e tjera qe operojne ne Bashki, duke perfshire sherbime specifike publike per qytetaret: ALUIZNI, Zyra e Regjistrimit te Pasurive te Paluajtshme, etj. ➤ Sigurimi i aksesit te banoreve te institucionet, nepermjet dergimit te sherbimit prane banoreve, si: pagesat e ujit, energjise, postes, etj., nepermjet bashkerendimit te punes me institucionet perkatese	
Turizmi	➤ Ndertojme 1.5 km plazh i ri ranor në zonën e Currilave ➤ Rikthimi i Amfiteatrit Antik dhe përdorimin e tij si një hapësirë kulturore, artistike e turistike. ➤ Rikonstruksioni i pishinës olimpique publike ➤ Restaurimi i Kalasë e Skënderbeut në Kepin e Rodonit ➤ Investimi për ndërtimin e infrastrukturës rrugore për në Bazilikën e Arapajve ➤ Krjimi i plazheve publike ne Currilaj ➤ Ndertimi i shetitores Currila - Prerje	

KAP VIII. PLANI I VEPRIMIT I SINTETIZUAR

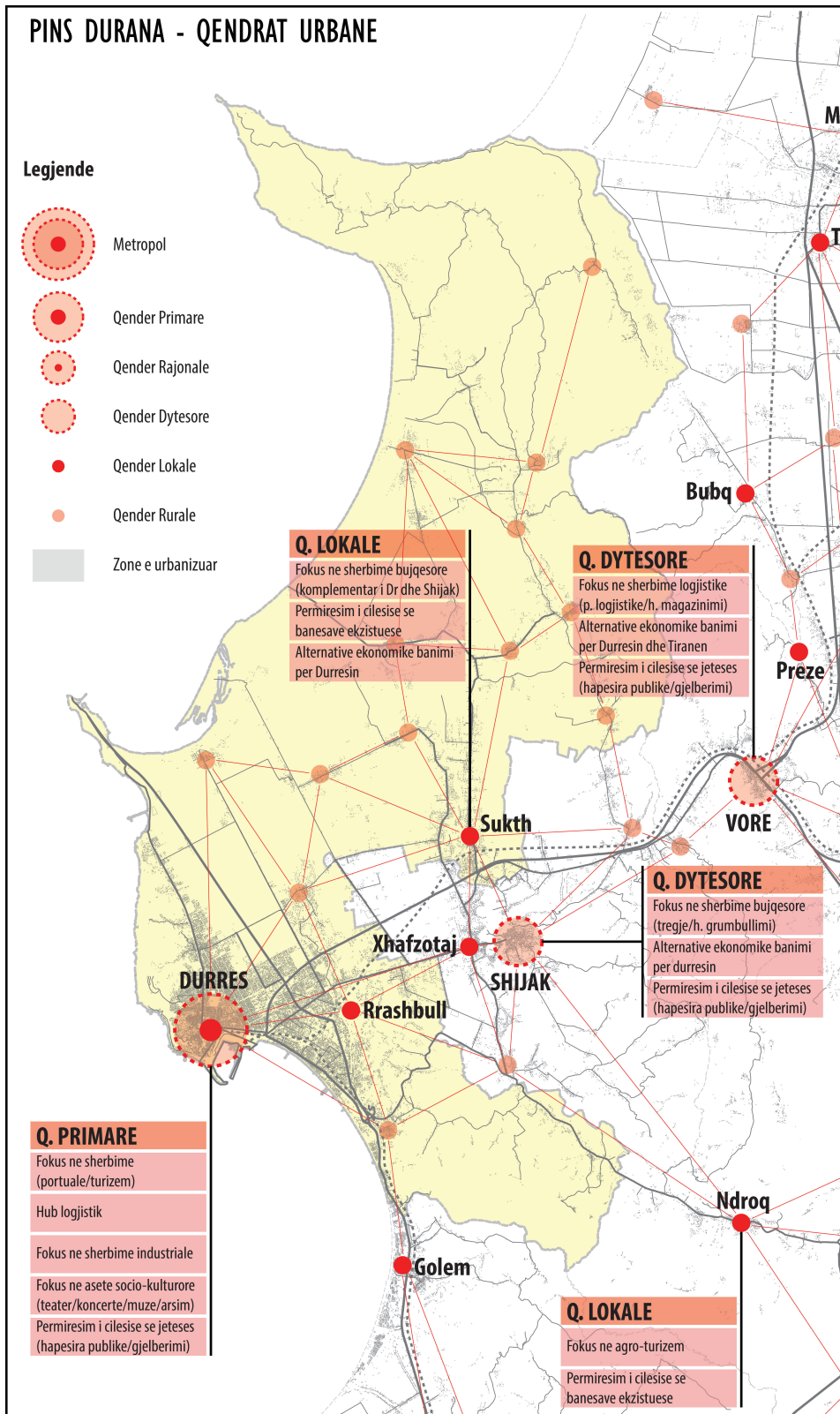
Plani i veprimit përbëhet nga Vizioni, Prioritetet, Objektivat Strategjike, Programet, Projektet, Institucionet Pergjegjese dhe Afati Kohor. Figurohne vetem aksionet kryesore.

Objektivat strategjik	Masat	Programet/ Projektet	Institucionet Pergjegjese	Afati kohor
Zhvillimi ekonomik kombëtar / rajonal	Krijimi i infrastruktures te nevojshme per ndërlidhjen e korridoreve kryesore ne rajonin e ballkanit dhe Europes Jug- Lindore Vitalizimi i poleve zhvillimore Rigjenerimi i zonave Urbane dhe Industriale.	Projekte infrastrukture kombëtare rrugore/hekurudhore/detare Projekte për jetësimin, rivitalizimin “ Portit Durrës” “Porti Porto- Romano” “Zona industriale Spitall” “ Zona e magazinave Shkozet” Porti i Jahteve me Marinen	Qeveria Shqiptare (Fondet IPA/procesi I Berlinit) Investitorët e huaj dhe vendas	Deri 2030
Zhvillimi ekonomik /lokal	Orientimi administrativ drejt Policentrizmit Nxitja e shërbimeve dhe investimeve në: “Turizëm” “Bujqësi” “Transport”	Propozime për riorganizim struktural të NJA-ve Investime infrastrukture në funksion të zhvillimit specifik të NJA-ve Ngritja e strukturave specifike brenda bashkisë për orientimin e investitorëve të huaj dhe vendas Rritja e bashkepunimit mes Bashkise dhe Universitetit, shkollave VET, dhe ngritja e strukturave mbështetse	Qeveria Shqiptare Bashkia Durrës	Deri 2030
Mbrojtje Mjedisore	Zhvillim i qëndrueshëm Menaxhim mjedisi	Permiresimi i mbledhjes se mbetjeve urbane transporti, riciklim i tyre Ndertimi i parkut te gjelber në NJA Durrës Ri-natyalizimi i tokës në kepe per te shmangur erozionin e mëtejshem	Qeveria Shqiptare Bashkia Durrës	Deri 2030
Rritja e cilesise se jeteses	Përmirësimi i aspektit social	Përmirësim cilësie infrastrukture në banesa sociale, ambjenteve shkollore, sportive, shëndetësore etj;	Qeveria Shqiptare Bashkia Durrës	Deri 2030

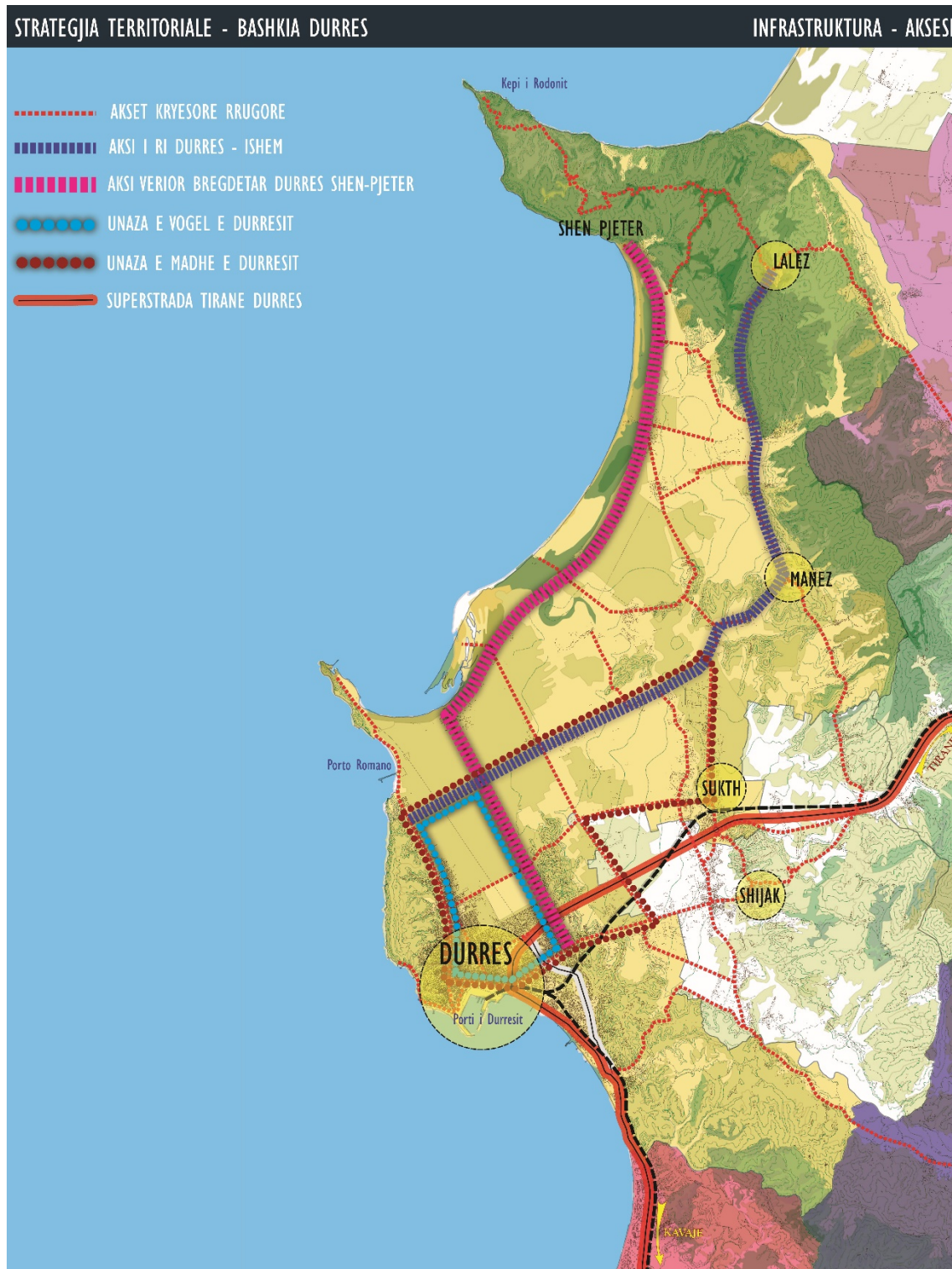
PINS DURANA - QENDRAT URBANE

Legjende

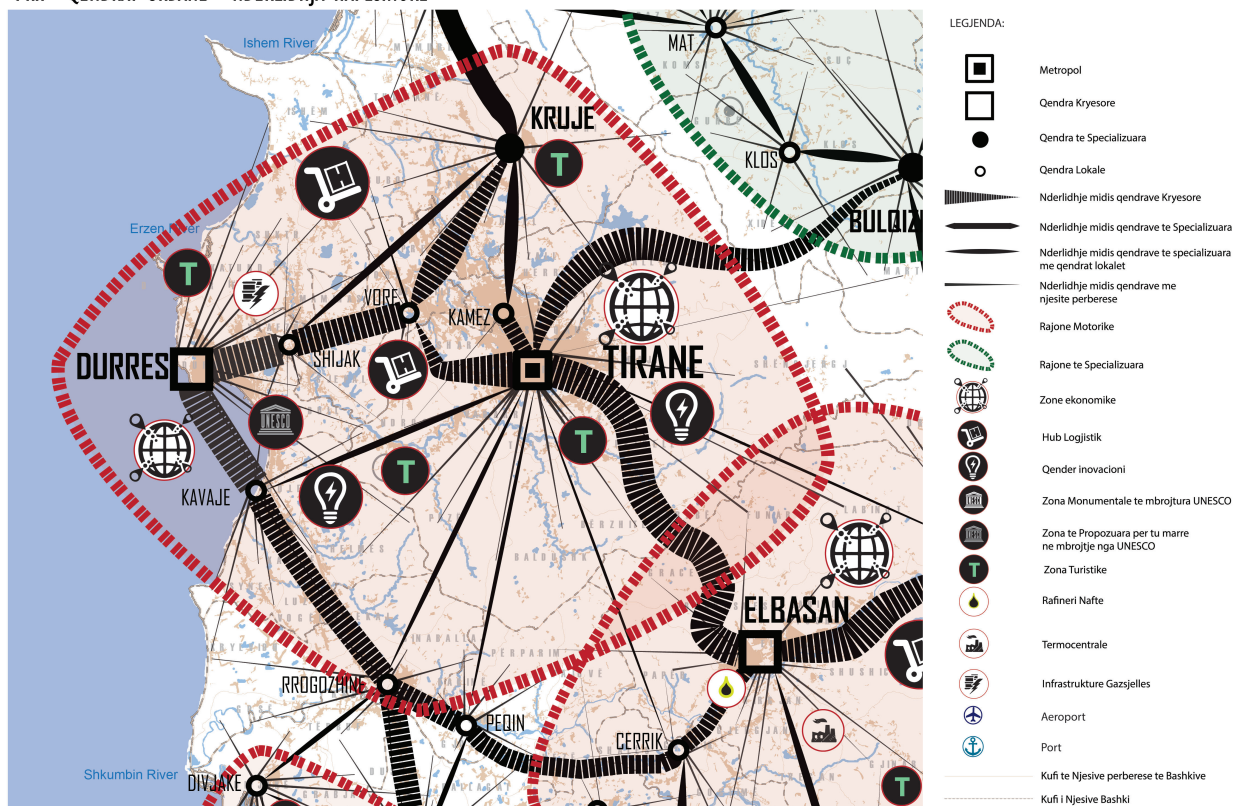
- Metropol
- Qender Primare
- Qender Rajonale
- Qender Dytesore
- Qender Lokale
- Qender Rurale
- Zone e urbanizuar

IX.2. Transporti ne Territorin e Bashkise

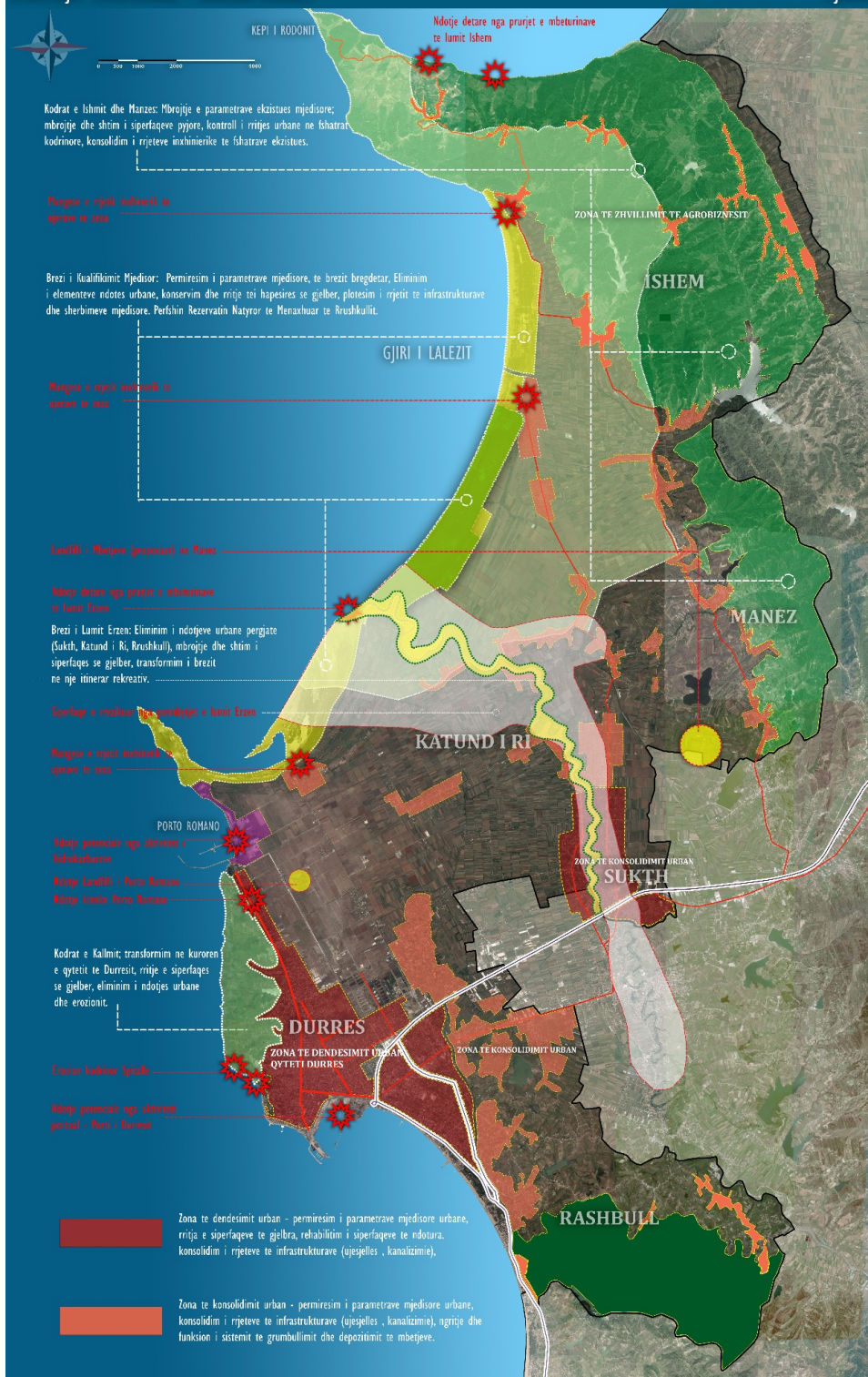
PKK - QENDRAT URBANE - NDERLIDHJA HAPESINORE

IX.3. Sistemi Natyror

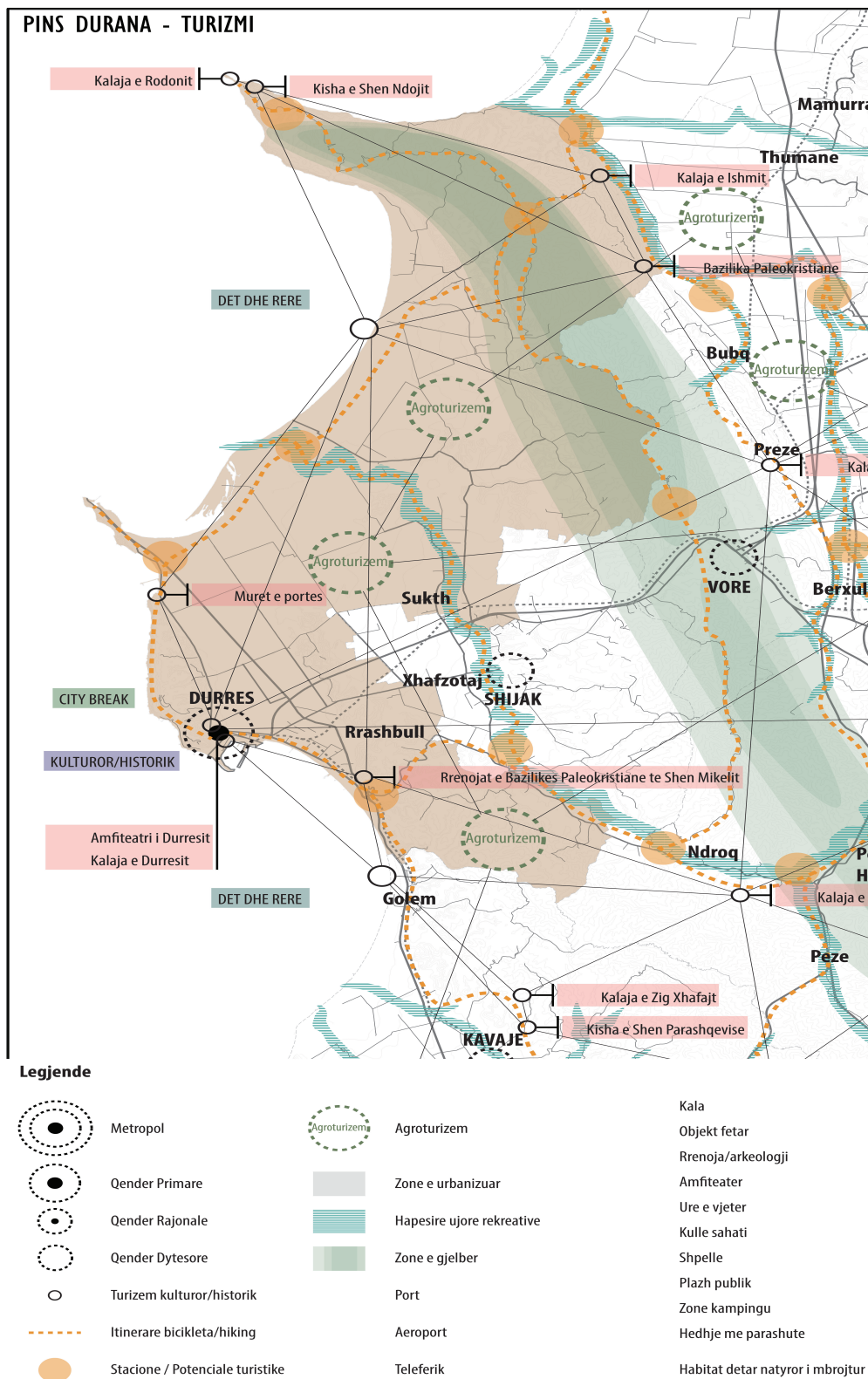
STRATEGJIA TERRITORIALE - BASHKIA DURRËS

MJEDISI

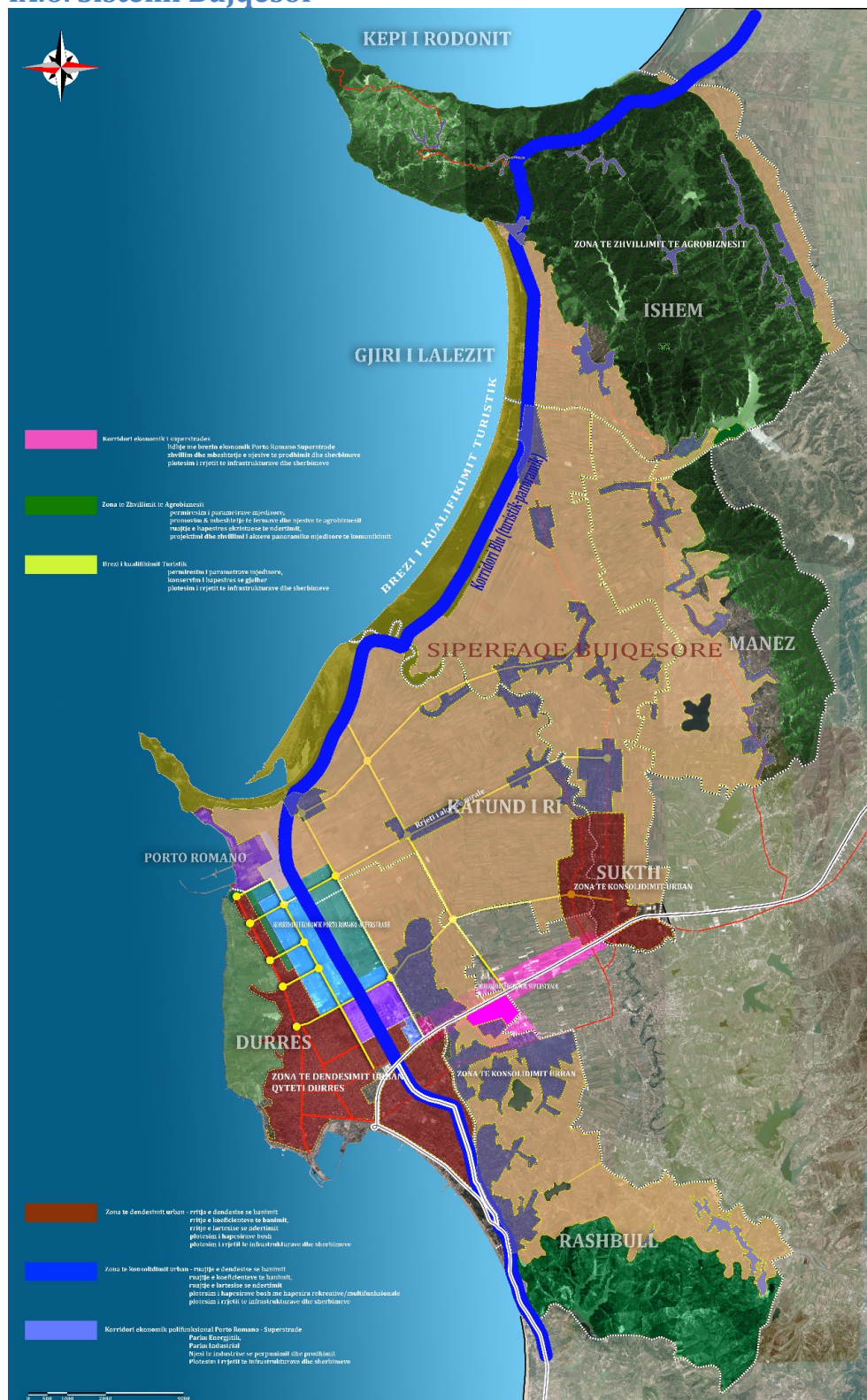

IX.5. Turizmi

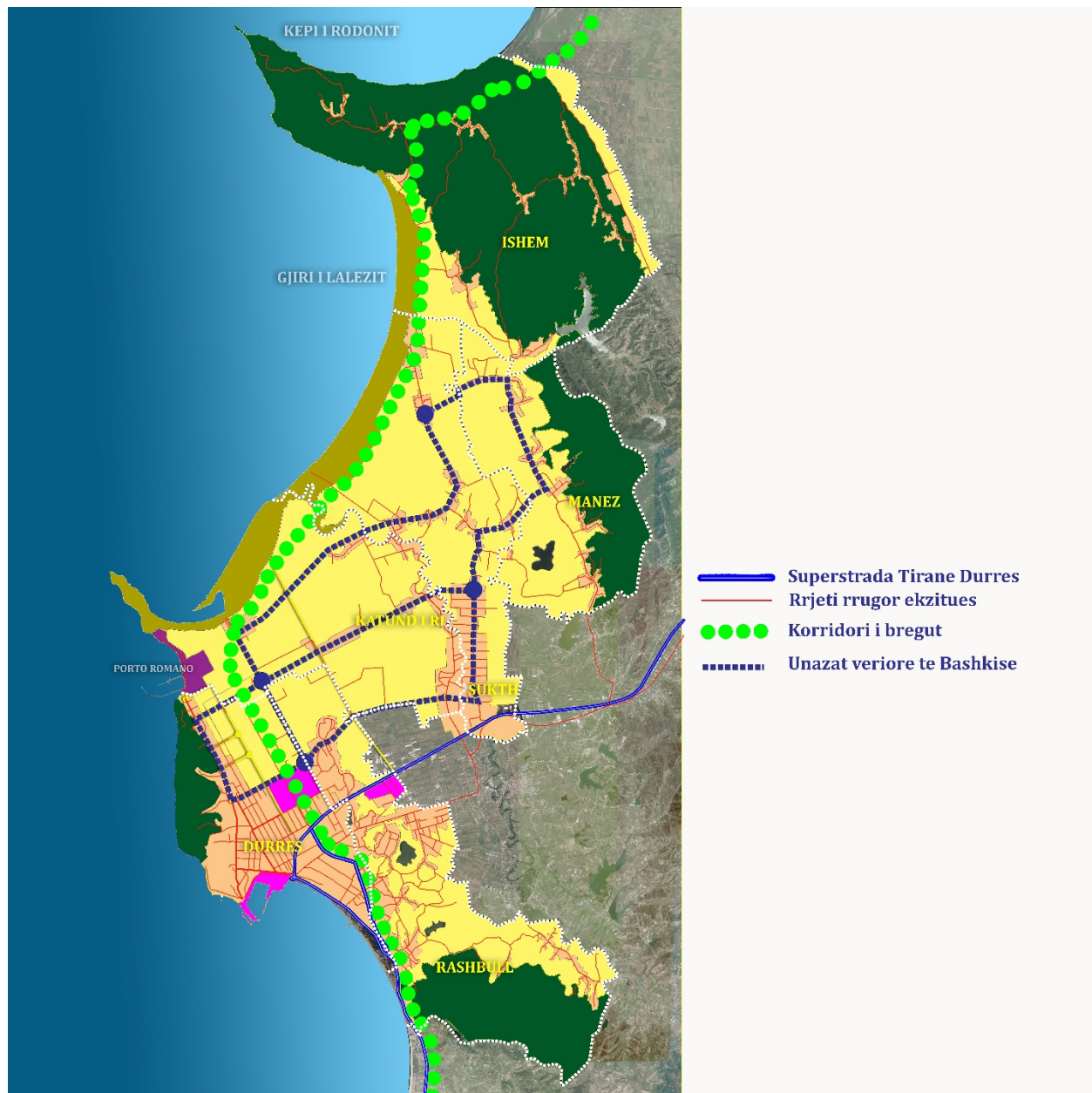

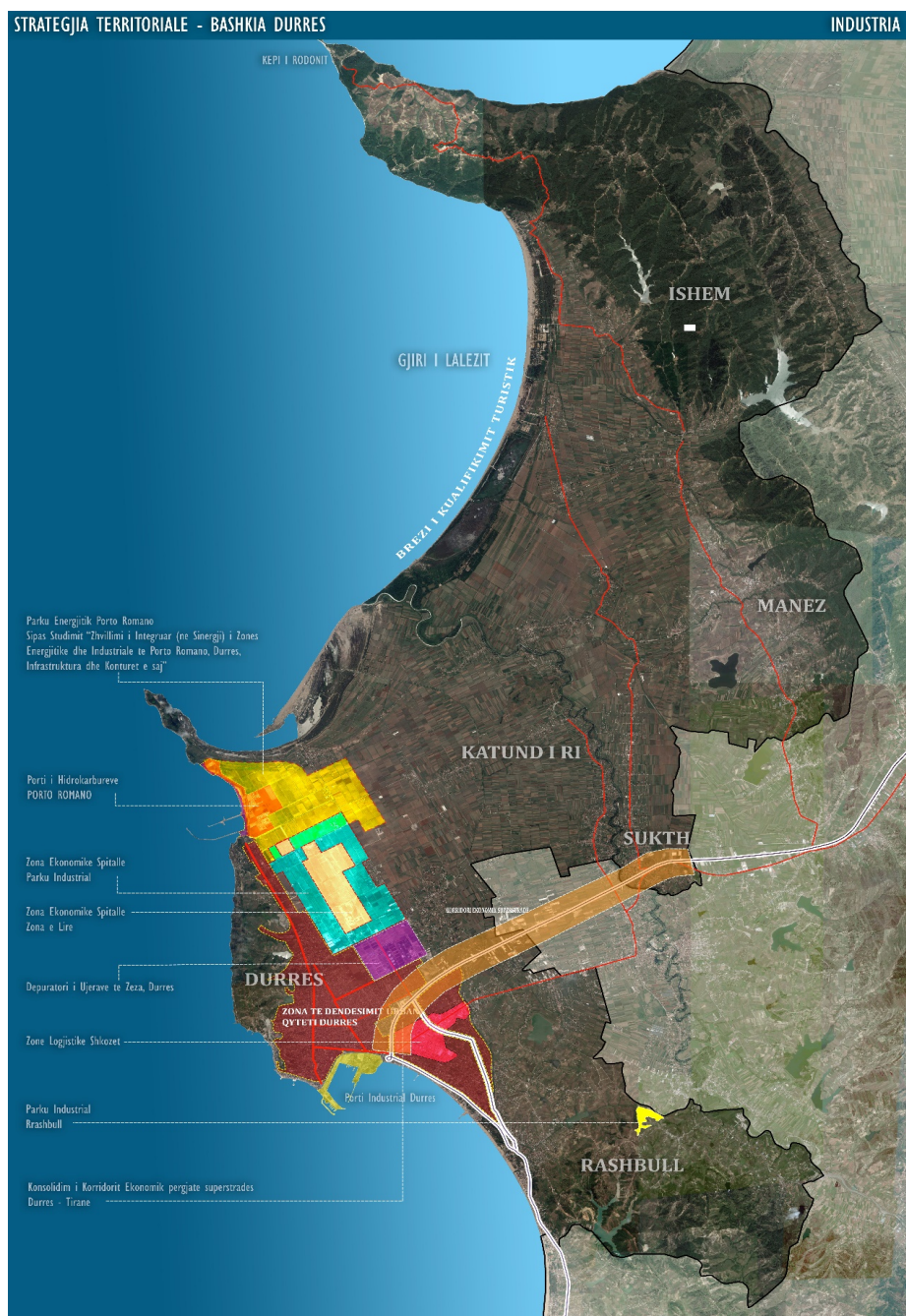
IX.6. Sistemi Bujqesor

IX.7. Sistemi Infrastrukturor – Transporti Rrugor

IX.8. Zonat Ekonomike & DURANA

Aneks 1. Perberja Administrative e Bashkise Durres

Ne perputhje me Ligjin nr. 115/2014 “Për ndarjen administrativo-territoriale të njësive të qeverisjes vendore në Republikën e Shqipërisë” 31.07.2014 i cili percakton si njesi te qeverisjes vendore (NJQV): 61 bashki dhe 12 qarqe, ZF Durrësit eshte pjese e Qarkut te Durrësit dhe perbehet nga 6 njesi administrative (NJA): Durrës, Sukth, Ishëm, Katund i ri, Rrashbull dhe Manëz. Ne perberje te tyre keto NJA perfshijne gjithsej 3 qytete dhe 40 fshatra (si dhe gjashte rajone dhe 14 lagje per Durrësin).

Bashkia Durres perbehet si me poshte:

- NJA Durres: Qyteti Durrës
- NJA Sukth: Qyteti Sukth, Hamallaj, Kullë, Perlat, Vadardhë, Rushkull, Hidrovori;
- NJA Ishem: Likmetaj, Kërtushaj, Kapidanaj, Gjericaj, Lalëz, Kuraten, Bizë, Draç, Shetaj;
- NJA Katund i Ri: Katundi i Ri, Jubë, Qerret, Fllakë, Bisht-Kamëz, Rinia, Erzen, Sukth, Adriatik;
- NJA Rrashbull: Rrashbull, Arapaj, Shënavlash, Shkallnur, Manskuri, Romanat, Bozanxhije, Xhafzotaj;
- NJA Manez: Qyteti Manëz, Armath, Borç, Hamallaj, Kameras, Radë, Shkallë, Fshat Manëz.

Durrësi qytet eshte e ndare ne gjashte rajone te cilet perfshijne 14 lagje. Me poshte vijon nje pasqyre e ndarjes administrative e Bashkise se Durrësit:

Ndarja administrative e Durrësit Qytet

Emërtimi	Rajoni Nr 1	Rajoni Nr 2	Rajoni Nr 3	Rajoni Nr 4	Rajoni Nr 5	Rajoni Nr 6
Sipërfaqja km2	2.98	1	0.6	10.32	15.8	15.4
Popullsia	28,667	28,737	27,718	53,890	34,999	34,015

Lagjet që përfshihen në çdo Rajon janë:

- Rajoni 1: lagjet 1, 2, 3, 4
- Rajoni 2: lagjet 6, 7, 9, 10, 11
- Rajoni 3: lagjet 5, 12, 16
- Rajoni 4: lagjet 8, 15, 18
- Rajoni 5: lagjet 17, 13, 14
- Rajoni 6: lagjet pjesë nga Rajoni 5, 4, 3 (e krijuar rishtas)

Ndër rajonet që kanë zona informale me sipërfaqe dhe popullsi të konsiderueshme janë rajoni 4, 5 dhe 6.

Të gjitha NJA-te janë në distancë të pak a shume favorshme nga qendra e ZF, qytetit i Durrësit. Njësia me distancë më të largët nga Durrësi është Ishëm me 37 km. Distanca e NJA-ve te tjera nga qytetit i Durrësit eshte e papërfillshme. Infrastruktura që lidh Sukthin dhe Rrashbullin me qytetin e Durrësit është e re, e ndërtuar në 10 vitet e fundit dhe secila nga këto njësi ka akses në qendër në me pak se 30 minuta.

Aneks 2. Analiza e Bashkise Durrës sipas pese sistemeve baze

Urban	Natyror/ Mjedisor	Buqësor	Ujor	Infrastruktura	Turizëm
Pikat e forta Dominancë e popullsisë urbane Kapital njerëzor i lartë Diversitet në zhvillim urban Prezenca e shërbimeve publike Përqëndrimi më i lartë i aktivitetit ekonomik në vend Numri i lartë i të rinjve që shkollohen Punësim i stafit profesional, “braingain” nga rajonet e tjera Rritje e shpejtë ekonomike e rajonit Kreativiteti Pikat e dobëta Rënie e popullsisë rurale dendësi popullsie jo e njëtrajtshme zona të pabanuara Menaxhimi urban i trafikut i dobët Akses i paket i transportit publik në zonat Informale /rurale	Pikat e forta Ekzistenca e peizazhit unik që ndërthur Trashëgiminë Kulturore me atë Natyrore. Prania e disa Parqeve Kombëtare dhe Zonave të Mbrojtura mjedisore Pikat e dobëta Degradim i peisazhit dhe mjedisit si pasojë e ndërtimeve të paplanifikuara Erozioni përgjatë lumenjve dhe zonat kodrinore Hedhja abuzive e mbetjeve të ngurta/ të lëngëta urbane të patrajtura në përgjatë brigjeve të lumenjve Erzen dhe Ishëm Rritja e sasisë së mbetjeve të ngurta urbane dhe mungesa e vendopozitimeve të përshtatshme Ricklimi i mbetjeve është i kufizuar dhe i pakonsoliduar Nivelet e PM10 dhe PM2.5 në ajër janë mbi normat e BE Ekzistenca e disa Hot-Spot-eve dhe ndikimi negativ i tyre në mjedis	Pikat e forta Kushte të përshtatshme gjeografike për zhvillimin e bujqësisë Mundësi për zhvillimin e industrive bujqësore, si peshkimi etj. Pikat e dobëta Zënie konsiderueshme e tokave bujqësore me ndërtime kryesisht informale Mungesa e infrastrukturës se nevojshme për grumbullimin, ruajtjen, marketingun dhe shitjen e produkteve Mungesa e nismave të shpejta për ndërtimin e një sektori më të fortë të agro-përpunimit. Mungesa e investimeve në teknologjitë bujqësore dhe e një imazhi për marketimin e produkteve Lokale	Pikat e forta Pasuria e rrjetit hidrik (lumenj, liqene) Pikat e dobëta Mungesa e impianteve të trajtimit të ujërave të ndotura	Pikat e forta Akse nacionale që shërbejnë si akse ekonomike Bashkekzistojnë të gjitha mënyrat e transportit (p.sh. Rrugor, detar, ajror, hekurudhor) Përmirësim i cilësisë së shërbimit në pikat kryesore të transportit portin e Durrësit dhe aeroportin të Rinasit Kryqëzimi i akseve dhe korridoreve të rëndësishme ndërkombëtare (veri jug dhe lindje –perëndim korridori i VIII Pikat e dobëta Akset nacionale shkaktojnë kufij fizikë artificialë mes njërive vendore përkatëse Mungesë e transportit publik Mungesa e hapësirave të gjelbëra/ hapësira publike të mjaftueshme	Pikat e forta Shumëllojshmëria e Trashëgimisë Kulturore në Bashkinë Durrës, si në përfaqësimin kronologjik kohor ashtu edhe në tipologji. Kryeqendrat e Trashëgimisë Kulturore (Durrësi) janë të mirënjohura ndërkombëtarisht. Rëndësia e fondit të MK në zonën në studim pasi përfaqëson: o lashtësinë e vendbanimit ilir Pikat e dobëta Nivel shumë i ulët gati në mungesë i ruajtjes, restaurimit dhe mbrojtjes së Trashëgimisë Kulturore Mungesa e infrastrukturës rrugore dhe infrastrukturës mbështetëse për të promovuar Trashëgiminë Kulturore.

	dhe në shëndet;			Sinjalistikë e dobët e trafikut (horizontal dhe vertikal). Sipërfaqe të këqija të rrugës, specifikisht në zonat informale sistem i dobët mirëmbajtje. Mungesë e korsisë së çiklistëve dhe këmbësorëve	Ndjenja e ulët e mbrojtjes së TK nga komuniteti local Mungesa e grupimeve dhe menaxhimit të përbashkët të organizmave të ruajtjes dhe promovimit të TK Mungesa e një baze të dhënash dixhitale për evidentimin dhe monitorimin e vazhdueshëm të TK
--	-----------------	--	--	--	---

- fund i dokumentit -